

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.1 ความหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.2 ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.3 อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.4 การถ่ายโอนภารกิจการจัดการศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.1 ความหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.2 จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.3 องค์ประกอบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. ทัศนะ
 - 3.1 ความหมายของทัศนะ
 - 3.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการแสดงทัศนะ
 - 3.3 องค์ประกอบของทัศนะ
4. การจัดกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 4.1 การอบรมเลี้ยงดูเด็ก
 - 4.2 การจัดกิจกรรมประจำวัน
 - 4.3 การจัดอาหารสำหรับเด็ก
 - 4.4 การเล่นของเด็ก
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ความหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามไว้มากมายซึ่งส่วนใหญ่แล้วคำนิยามเหล่านั้นต่างมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน จะมีต่างกันบ้างก็คือสำนวนและรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

อุทัย หิรัญโต (2540, หน้า 2) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กร มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐหาได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

ประทาน คงฤทธิ์ (2540, หน้า 15) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้ก็จะเกิดองค์กรทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์กรนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

กิติกร สุขสม (2550, หน้า 5) กล่าวว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรการบริหารส่วนตำบล (อบต.) กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

รัตนาภรณ์ นันทะเรื่อน (2551, หน้า 7) กล่าวว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

มองตากู (Mongtagu, 1984, p. 574) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหาร การปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระ พร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บังคับบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

ซัดดี (Sady, 1984, p.560) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองทางการเมืองที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารัฐ ซึ่งก่อตั้งโดยกฎหมายและมีอำนาจอย่างเพียงพอที่จะทำกิจกรรมในท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง รวมทั้งอำนาจจัดเก็บภาษี เจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวอาจได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งโดยท้องถิ่น ก็ได้

ร็อบสัน (Robson, 1980, p. 574) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรับได้จัดตั้งขึ้นและให้มีอำนาจปกครองตนเอง (autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย

(legal rights) และต้องมีองค์กรที่จะเป็นการปกครอง (necessary organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

จากคำนิยามสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กร มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐบาลได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

2. ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อภิชาติ นามมุงคุณ (2550, หน้า 12 - 13) กล่าวถึงในประเทศไทยมีการแบ่งประเภทการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบทั่วไปที่ใช้แก่ท้องถิ่นทั่วทั้งประเทศและรูปแบบพิเศษที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่ง ซึ่งรูปแบบการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นทั้ง 2 รูปแบบนี้ ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 70 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ว่าให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ดังนี้ 1) องค์กรบริหารส่วนจังหวัด 2) เทศบาล 3) สุขาภิบาล 4) ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด

ประเภทการปกครองท้องถิ่น แบ่งเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถจัดตั้งขึ้นได้ทั่วไปในทุกพื้นที่ของประเทศไทย โดยปัจจุบันมีอยู่ทั้งสิ้น 3 รูปแบบ คือ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล โดยแต่ละรูปแบบจะมีเขตอำนาจครอบคลุมพื้นที่แคบไหนด และมีอำนาจหน้าที่เพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะถือได้ว่าเป็นราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด ตามความในมาตรา 70 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษนี้ไม่สามารถพบได้ทั่วไปในทุกพื้นที่ของประเทศ แต่จะพบในพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษต่างไปจากพื้นที่อื่นๆ การมีลักษณะพิเศษทำให้การนำรูปแบบทั่วไปมาใช้เกิดความไม่เหมาะสม จึงต้องกำหนดรูปแบบพิเศษขึ้น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ในปัจจุบันมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ

1. กรุงเทพมหานคร จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศ

เป็นพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นและมีสภาพเป็นเมืองที่มีความเจริญสูง ในกฎหมายฉบับนี้จึงกำหนดให้แบ่งพื้นที่ของกรุงเทพมหานครออกเป็น “เขต” เพื่อความสะดวกในการบริหารงาน ทั้งนี้ “เขต” จะไม่มีฐานะเป็นราชการส่วนท้องถิ่นและไม่เป็นนิติบุคคล

2. เมืองพัทยา จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ เมืองพัทยา พ.ศ.2542 เนื่องจากเมืองพัทยาเป็นเมืองท่องเที่ยวสำคัญที่สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างมากและเพื่อให้มีการดูแลด้านการท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด จึงมีการกำหนดอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมให้เมืองพัทยามีอำนาจหน้าที่ในเรื่องการท่องเที่ยว

3. อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อภิชาติ นามมุงคุณ (2550, หน้า 13 – 17) กล่าวถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นตามหลักการกระจายอำนาจปกครอง กล่าวคือ เป็นองค์กรที่รับมอบภารกิจบางอย่างจากรัฐมาดำเนินการจัดทำเอง โดยภารกิจที่จัดทำนั้นเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับท้องถิ่น และเป็นกิจการที่ท้องถิ่นสามารถจัดทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่ารัฐ เนื่องจากเป็นกิจการที่มีลักษณะเฉพาะ ขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่นแต่ละแห่ง ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเข้าใจปัญหาและจัดทำภารกิจได้ดีกว่าส่วนกลางมีอิสระในการบริหารจัดการ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลจากส่วนกลางและมีขอบเขตขึ้นอยู่กับรัฐเป็นผู้กำหนด

อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้วัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจหน้าที่เป็นเกณฑ์สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. อำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะ (service public)

บริการสาธารณะ หมายความว่า กิจการที่อยู่ในความอำนาจการหรือในความควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประชาชน ต่อมาเมื่อจำนวนประชากรเพิ่ม สังคมเกิดการขยายตัว ความต้องการของประชาชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ทำให้รัฐแต่ผู้เดียวไม่สามารถให้บริการสาธารณะทั้งหลายเพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง รัฐจึงจำเป็นต้องร่วมมือกับองค์กรอื่น หรือบางกรณีก็ต้องมอบให้องค์กรอื่นเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะให้ เพื่อให้การจัดทำบริการเป็นไปอย่างทั่วถึง มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ภารกิจของรัฐที่เป็นบริการสาธารณะนั้นอาจแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ภารกิจพื้นฐาน (primary function) ได้แก่การป้องกันมิให้เกิดข้อพิพาทและยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแล้ว นั่นคือ การดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยและรักษาความมั่นคงปลอดภัย ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ ความมั่นคงปลอดภัยภายในชุมชนและความมั่นคงปลอดภัยจากการประทุษร้ายอันมีที่มาจากภายนอกชุมชน

1.2 ภารกิจลำดับรอง (secondary function) ได้แก่การส่งเสริมสุขภาพตลอดจนการขยายความมั่นคงของชาติไปยังประชาชนกลุ่มต่างๆ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม รัฐส่งเสริมสวัสดิภาพของราษฎรทั้งในทางกายภาพและจิตใจ รัฐประกันเงื่อนไขแห่งการ

ครองชีพขั้นต่ำของราษฎรทุกคน เช่น ให้บริการการศึกษา การรักษาพยาบาล การขนส่งคมนาคม ส่งเสริมการเล่นกีฬาเพื่อให้ราษฎรมีสุภาพแข็งแรง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

2. อำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบ (police)

อำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบ ถือได้ว่าเป็นประเภทหนึ่งของอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะ กล่าวคือ มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจควบคุมการใช้เสรีภาพของปัจเจกชน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นโดยมีลักษณะสำคัญ คือ

2.1 ผู้ที่จะใช้อำนาจหน้าที่ในการควบคุมได้จะต้องเป็นผู้ที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้ โดยขึ้นอยู่กับว่าเป็นเรื่องใดก็ต้องไปดูกฎหมายที่กำหนดเรื่องนั้นๆ ไว้

2.2 มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในสังคมอันมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจล่วงหน้า

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดเล็ก ซึ่งได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา มีอำนาจหน้าที่ 31 เรื่อง ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขมูลฐานและการก่อสร้างอื่นๆ
5. การสาธารณสุขการ
6. การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นนั้น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
16. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย

19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
20. การจัดให้มีและควบคุมสุสาน และฌาปนสถาน
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรง
มหรสพและสาธารณสถานอื่น

24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน
ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

25. การผังเมือง

26. การขนส่ง และการวิศวกรรมจราจร

27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ

28. การควบคุมอาคาร

29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและ
รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

31. กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการ
การกระจายอำนาจ ประกาศกำหนด

สำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เนื่องจากเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่ซ้อนทับกับเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา ดังนั้นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงเป็นเรื่องการจัดทำแผน การประสานงาน ให้ความร่วมมือ และสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก แต่ในกรณีที่บริการสาธารณะใดที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กไม่สามารถทำได้ เพราะเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่ครอบคลุมพื้นที่หลายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นเรื่องที่ต้องการความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นเรื่องที่ต้องการเป็นเอกภาพ หรือเป็นเรื่องที่เกินขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก กฎหมายก็กำหนดให้อำนาจเหล่านี้เป็นอำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งมีทั้งหมด 29 เรื่อง ตามที่พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 17 กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และประสานการจัดทำแผนพัฒนา
จังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

2. การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่น

3. การประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น

4. การแบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น

5. การคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. การจัดการศึกษา
7. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
8. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
9. การส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม
10. การจัดตั้ง และดูแลระบบบำบัดน้ำเสียรวม
11. การกำจัดขยะมูลฝอย
12. การจัดการสิ่งแวดล้อม และมลพิษต่างๆ
13. การจัดการ และดูแลสถานีขนส่งทั้งทางบก และทางน้ำ
14. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
15. การพาณิชย์ การส่งเสริมการลงทุน และการทำกิจการไม่ว่าจะดำเนินการเอง หรือร่วมกับบุคคลอื่น หรือจากสหการ
16. การสร้าง และบำรุงรักษาทางบก และทางน้ำที่เชื่อมต่อระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
17. การจัดตั้ง และดูแลตลาดกลาง
18. การส่งเสริมการศึกษา จารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
19. การจัดให้มีโรงพยาบาลจังหวัด การรักษาพยาบาล การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
20. การจัดให้มีพิพิธภัณฑ์ และหอจดหมายเหตุ
21. การขนส่งมวลชน และการวิศวกรรมจราจร
22. การป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย
23. การจัดให้มีระบบรักษาความสงบเรียบร้อยในจังหวัด
24. จัดทำกิจการใดอันเป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขต และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการ หรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ตามที่คณะกรรมการการกระจายอำนาจฯ ประกาศกำหนด
25. สนับสนุนหรือช่วยเหลือส่วนราชการ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
26. การให้บริการแก่เอกชน ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
27. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส

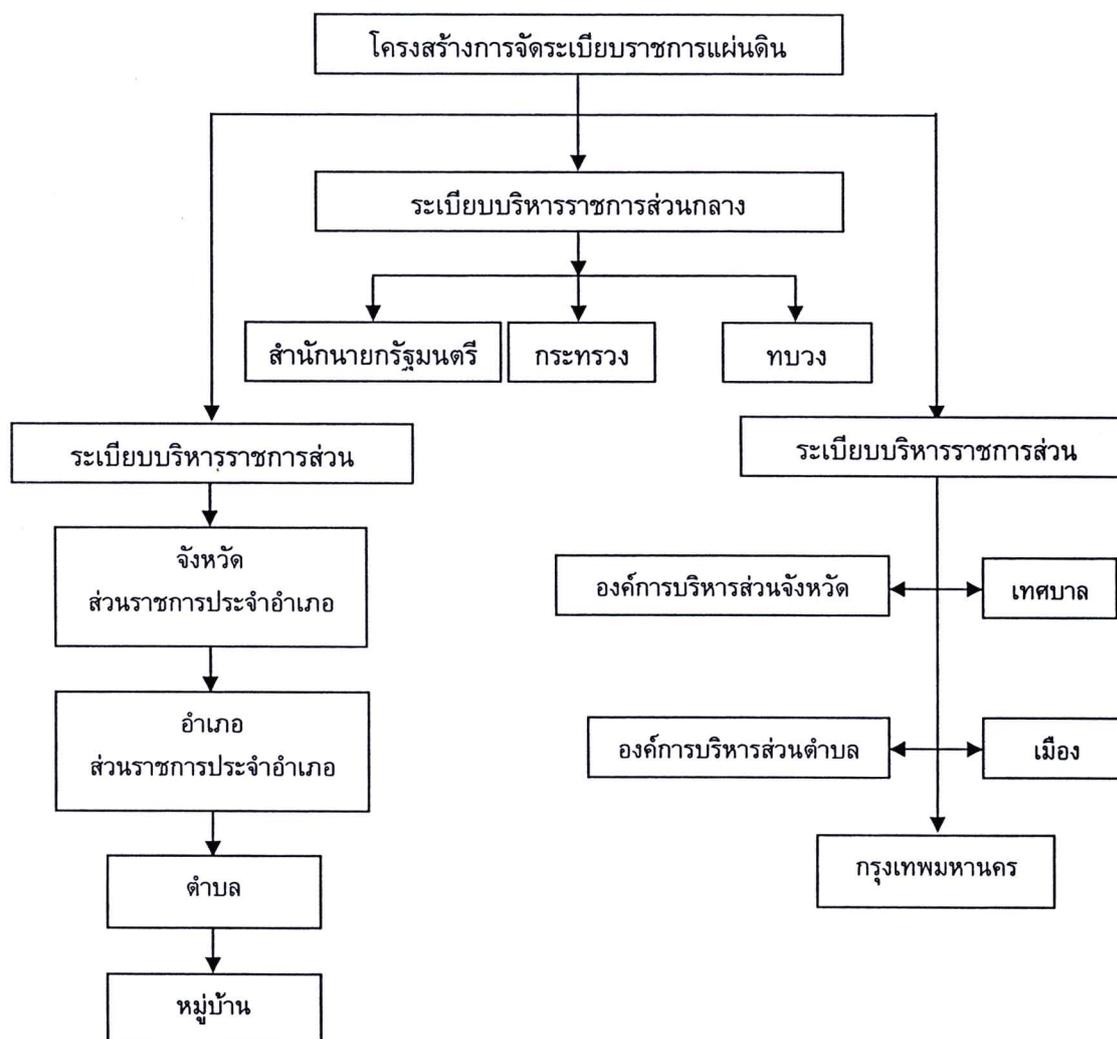
28. จัดทำกิจกรรมอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่น กำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

29. กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่ คณะกรรมการกระจายอำนาจฯ ประกาศกำหนด

ส่วนอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษนั้น กรณี กรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดเล็กซ้อนอยู่ กฎหมายจึงกำหนดให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก และองค์การบริหารส่วนจังหวัดรวมกัน และในอนาคตหากมีการ จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษขึ้นหากองค์กรนั้นไม่เต็มพื้นที่จังหวัด องค์กรนั้น จะมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก แต่หากองค์กรดังกล่าวมี พื้นที่เต็มพื้นที่จังหวัดเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร กฎหมายก็ให้องค์กรนั้นมีอำนาจหน้าที่มาก เช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร

3.1 การบริหารราชการแผ่นดินในปัจจุบัน

การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของไทยในปัจจุบัน เป็นไปตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534) ประกอบด้วยการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

ภาพ 2 โครงสร้างการจัดระเบียบราชการแผ่นดิน
ที่มา : อภิชาติ นามมุงคุณ (2550, หน้า 18)

1. การบริหารราชการส่วนกลาง

รัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี ที่มีหน้าที่เข้ามาบริหารประเทศและกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศ จะมีอำนาจและใช้อำนาจเพื่อบริหารและจัดการให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้หน่วยงานที่ถือเป็นกลไกของรัฐบาล จะต้องนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติก็คือ กระทรวง ทบวง กรม และการบริหารราชการส่วนกลาง บางตำราวมกันเรียกว่า เป็นการรวมอำนาจ (centralization)

1.1 การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง กำหนดให้มีส่วนราชการดังนี้

1.1.1 สำนักนายกรัฐมนตรี

1.1.2 กระทรวงหรือทบวงซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากระทรวง

1.1.3 ทบวงซึ่งสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวง

1.1.4 กรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม ซึ่งสังกัดหรือไม่สังกัด สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง

1.2 การจัดระเบียบราชการในกระทรวงหรือทบวง ระเบียบราชการของกระทรวง มีดังนี้

1.2.1 สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี

1.2.2 สำนักงานปลัดกระทรวง

1.2.3 กรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

2. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคในปัจจุบันนั้น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 บัญญัติว่า ให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคดังนี้

1. จังหวัด

1.1 ให้รวมท้องที่หลายๆ อำเภอตั้งขึ้นเป็นจังหวัด มีฐานะเป็นนิติบุคคล

1.2 ในจังหวัดนั้น ให้มีผู้ว่าราชการจังหวัดคนหนึ่งเป็นผู้รับนโยบายและคำสั่งจาก นายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้ารัฐบาล คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มาปฏิบัติการให้เหมาะสมกับท้องที่และประชาชน เป็นหัวหน้าบังคับบัญชาบรรดาข้าราชการฝ่ายบริหารซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในราชการส่วนภูมิภาคในเขตจังหวัด รับผิดชอบในราชการจังหวัดและอำเภอ และจะให้มีรองผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด หรือทั้งรองผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดก็ได้ ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดสังกัดกระทรวงมหาดไทย

1.3 ในจังหวัดหนึ่งนอกจากจะมีผู้ว่าราชการจังหวัดแล้ว ให้มีปลัดจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ซึ่งกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ส่งมาประจำทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดและมีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารส่วนภูมิภาคซึ่งสังกัดกระทรวงทบวง กรม นั้นในจังหวัด

1.4 ในจังหวัดหนึ่งให้มีคณะกรรมการจังหวัดทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารราชการจังหวัดนั้น และให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดกับปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายหรือมติของคณะรัฐมนตรีกำหนด

คณะกรรมการจังหวัดประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัดหนึ่งคนตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย ปลัดจังหวัด อัยการจังหวัด ซึ่งเป็นหัวหน้าทำการอัยการจังหวัด รองผู้บังคับบัญชาการตำรวจซึ่งทำหน้าที่หัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด หรือผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด แล้วแต่กรณี และหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดจากกระทรวง ทบวงต่างๆ เว้นแต่กระทรวงมหาดไทยซึ่งประจำอยู่ใน

จังหวัดกระทรวงหรือทบวงละหนึ่งคน เป็นกรรมการจังหวัดและหัวหน้าสำนักจังหวัดเป็นกรรมการจังหวัดและเลขานุการ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 60 บัญญัติไว้ว่า “ให้แบ่งส่วนราชการของจังหวัด” ดังนี้

1. สำนักจังหวัด มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปและการวางแผนพัฒนาจังหวัดของจังหวัดนั้น มีหัวหน้าสำนักงานจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานจังหวัด

2. ส่วนต่างๆ ซึ่งกระทรวง ทบวง กรม ได้ตั้งขึ้นมีหน้าที่ที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวง ทบวงกรมนั้นๆ มีหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดนั้นๆ เป็นผู้ปกครองบังคับบัญชารับผิดชอบ

สำนักจังหวัดทำหน้าที่เป็น “คณะทำงาน” ในงานด้านนโยบายและแผน ตลอดจนปฏิบัติงานด้านเลขานุการของผู้ว่าราชการจังหวัด อาจกล่าวได้ว่าสำนักงานจังหวัดเป็นศูนย์ประสานงานหรือศูนย์อำนวยการของจังหวัดนั่นเอง

ชาญชัย แสวงศักดิ์ (2542, หน้า 111- 113) กล่าวถึงส่วนต่างๆ ซึ่งกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ตั้งขึ้น ตัวอย่างเช่น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสำนักงานป่าไม้จังหวัด เป็นต้น

2. อำเภอ

อำเภอเป็นหน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาครองจากจังหวัด แต่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลเหมือนจังหวัด การตั้ง ยุบ เปลี่ยนเขตอำเภอ ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา สำหรับการจัดระเบียบราชการของอำเภอที่สำคัญๆ มีดังนี้

1. ในอำเภอหนึ่ง มีนายอำเภอคนหนึ่งเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาบรรดาข้าราชการในอำเภอและรับผิดชอบงานบริหารราชการของอำเภอ นายอำเภอสังกัดกระทรวงมหาดไทย

2. ในอำเภอหนึ่งนอกจากจะมีนายอำเภอเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชารับผิดชอบแล้วให้มีปลัดอำเภอและหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอซึ่งกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ส่งมาประจำให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและมีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารส่วนภูมิภาคซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวง กรม นั้นในอำเภอ

3. ให้แบ่งส่วนของราชการของอำเภอดังนี้

3.1 สำนักงานอำเภอมิหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของอำเภอ นั้นๆ มีนายอำเภอเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาและรับผิดชอบ

3.2 ส่วนต่างๆ ซึ่งกระทรวง ทบวง กรม ได้ตั้งขึ้นในอำเภอนั้นๆ มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวง ทบวง กรมนั้นๆ ที่หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอนั้นๆ เป็นผู้ปกครองบังคับบัญชารับผิดชอบ

3. ตำบลและหมู่บ้าน

ตำบล การจัดตั้งตำบลตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ระบุว่าหลายหมู่บ้านรวมกันราว 20 หมู่บ้าน ให้จัดตั้งเป็นตำบลหนึ่ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด พิจารณาจัดตั้งตำบลและกำหนดเขตตำบล แล้วรายงานไปยังกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้ความเห็นชอบก็ออกประกาศกระทรวงมหาดไทยจัดตั้งตำบล

3.1 การจัดระเบียบปกครองตำบล

3.1.1 กำหนด

ในตำบลหนึ่ง มีกำนันคนหนึ่งซึ่งมีอำนาจหน้าที่ปกครอง ราษฎรที่อยู่ในเขตตำบลนั้น กำนันมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย แต่ไม่มีฐานะเป็น ราชการ เพราะกำนันมิได้รับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดิน ในหมวดเงินเดือน แต่ได้รับเงิน ตอบแทนตำแหน่งกำนัน อันไม่ถือว่าเป็นเงินเดือน

กำนันเป็นผู้ได้รับเลือกจากราษฎรในตำบลนั้น โดยเลือก จากผู้ใหญ่บ้านตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน กำนันมี อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล คดีอาญา ตรวจตราดูแลและรักษา สิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์

3.1.2 แพทย์ประจำตำบล

ในตำบลหนึ่ง มีแพทย์ประจำตำบลซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้ในวิชาแพทย์ แพทย์ประจำตำบลมีอำนาจหน้าที่ร่วมประชุมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร่วมมือในการจัดการรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล และตรวจตราความเจ็บไข้ที่ เกิดขึ้นแก่ราษฎรในตำบลนั้น

3.1.3 สารวัตรกำนัน

ในตำบลหนึ่งให้มีสารวัตรสำหรับเป็นผู้ช่วยกำนัน 2 คน โดยกำนันเป็นผู้คัดเลือกด้วยความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัด

3.2 การจัดระเบียบการปกครองหมู่บ้าน

3.2.1 ผู้ใหญ่บ้าน

ในหมู่บ้านหนึ่ง ให้มีผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งซึ่งได้รับเลือกโดย ราษฎรในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ปกครองราษฎรที่อยู่ในเขตหมู่บ้านนั้น และมีอำนาจหน้าที่ ในทางปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎรตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ฯ

3.2.2 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

ในหมู่บ้านหนึ่ง ให้มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง หมู่บ้านละ 2 คน เว้นแต่หมู่บ้านใดมีความจำเป็นต้องมีมากกว่า 2 คน ให้ขออนุมัติ

กระทรวงมหาดไทย ในหมู่บ้านใดที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรให้มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ก็ให้มีได้ตามจำนวนที่กระทรวงมหาดไทยเห็นสมควร

3.2.3. คณะกรรมการหมู่บ้าน

ในแต่ละหมู่บ้าน ให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานโดยตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองเป็นกรรมการ โดยตำแหน่ง กับผู้ซึ่งราษฎรเลือกตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีจำนวนตามที่นายอำเภอจะเห็นสมควรแต่ไม่น้อยกว่า 2 คน

คณะกรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่เสนอข้อแนะนำและให้คำปรึกษาต่อผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการที่ผู้ใหญ่บ้านจะต้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน

3. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการต่างๆ ที่เป็นสาธารณะของท้องถิ่นด้วยตนเอง ตามภารกิจหน้าที่ที่ระบุให้ดำเนินการอย่างชัดเจน มีพื้นที่รับผิดชอบชัดเจน มีผู้บริหารที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนหรืออาจจะได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นคือ การใช้หลักการกระจายอำนาจ (decentralization) ให้กับประชาชนโดยตรง

การกระจายอำนาจ เป็นการให้แก่ท้องถิ่น ในฐานะผู้รับมอบอำนาจจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินการและการตัดสินใจของตนเอง

การจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน มีอยู่ 2 ระบบ คือ

1. ระบบทั่วไปที่ใช้แก่ท้องถิ่นทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 3 รูปแบบ คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด
2. ระบบพิเศษที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่งซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

4. การถ่ายโอนภารกิจการจัดการศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อภิชาติ นามมุงคุณ (2550, หน้า 35 – 43) อธิบายการถ่ายโอนภารกิจจัดการศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่า เนื่องจากการจัดการศึกษามีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรบุคคลของประเทศ จำเป็นต้องมีผู้มีความรู้ความชำนาญในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะมาดำเนินการ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แม้จะให้สิทธิองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดการศึกษาได้ทุกระดับตามความต้องการของประชาชนได้ (มาตรา 41) แต่ก็บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องผ่านการประเมินความพร้อมตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจะเป็นผู้กำหนด (มาตรา 42) เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐานให้แก่ประชาชน

4.1 การประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงและประกาศที่เกี่ยวข้องกับการ
ประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 ตั้งแต่วันที่ 29 กันยายน 2547 กำหนดเกณฑ์และเงื่อนไขประกอบการประเมิน ข้อกำหนดในการตั้งคณะกรรมการประเมิน ตลอดจนระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการดำเนินการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ตัวชี้วัด และระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกาศ ณ วันที่ 29 กันยายน 2547 ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับสถานศึกษาที่จะโอนและหลักเกณฑ์ ตัวชี้วัดของแต่ละองค์ประกอบ คำนวณน้ำหนัก และวิธีการให้คะแนน รวมถึงรายละเอียด เงื่อนไขก่อนและหลังการประเมินความพร้อมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการ

กฎกระทรวงและประกาศกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องผ่านการประเมินความพร้อมใน 3 กรณี ต่อไปนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่เคยจัดการศึกษาและประสงค์จะจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือหลายระดับ
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาอยู่แล้วแต่ต้องการจะขยายระดับการศึกษาหรือเปลี่ยนแปลงระดับการศึกษา
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งที่เคยและไม่เคยจัดการศึกษาแต่ประสงค์จะโอนสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการไปดำเนินการ

4.2 หลักเกณฑ์การประเมินความพร้อม

การประเมินความพร้อมเป็นไปตามความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้ยื่นขอประเมินความพร้อม โดยมีหลักเกณฑ์แนวทางการประเมิน ดังนี้

1. เงื่อนไขบังคับก่อนการประเมินความพร้อม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องพิจารณารายได้เฉลี่ยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 ปีย้อนหลัง (รวมเงินอุดหนุนทั่วไปและเงินกู้จากรัฐ แต่ไม่รวมเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ) ดังนี้

ตาราง 1 เงินอุดหนุนทั่วไปและเงินกู้จากรัฐ แต่ไม่รวมเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

รายได้เฉลี่ย	ลักษณะการจัดการศึกษา
1. ปีละไม่เกิน 5 ล้านบาท	1.1 ขอประเมินเพื่อจัด/รับโอนระดับก่อนประถมศึกษา
2. ปีละเกินกว่า 5 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 10 ล้านบาท	2.1 ขอประเมินเพื่อจัด/รับโอนการศึกษาในระดับประถมศึกษาและรับโอน สถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีจำนวน 300 คนขึ้นไปได้
3. ปีละเกินกว่า 10 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 20 ล้านบาท	3.1 ขอประเมินเพื่อจัด/รับโอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา) และการรับโอนสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 300 คนขึ้นไป และรับดับมัธยมศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1, 500 คนขึ้นไปได้
4. ปีละเกินกว่า 20 ล้านบาท	4.1 ขอประเมินเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษา สงเคราะห์การศึกษาเพื่อคนพิการ การศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายประเภท อาชีวศึกษา และรับโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีลักษณะพิเศษ

2. องค์ประกอบและตัวชี้วัดในการประเมินความพร้อม

เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยื่นขอรับการประเมินความพร้อม คณะกรรมการประเมินซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจะดำเนินการประเมินภายใน 6 องค์ประกอบ 11 ตัวชี้วัด แต่ละตัวชี้วัดจะกำหนดค่าน้ำหนักแตกต่างกันตามระดับความสำคัญและในการประเมินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะใช้ตัวชี้วัดแตกต่างกันตามลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประเภทของการถ่ายโอน สรุปตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินความพร้อมได้ ดังต่อไปนี้

ผลการประเมินจะพิจารณาจากคะแนนที่คณะกรรมการประเมินระดับคุณภาพของตัวชี้วัดแต่ละตัวคูณค่าน้ำหนัก แล้วนำผลรวมของคะแนนมาหารระดับคุณภาพเฉลี่ยโดยหารด้วยค่าน้ำหนักรวมคะแนนเต็มของระดับคุณภาพเฉลี่ยคือ 3 การผ่าน/ไม่ผ่านการประเมินจะพิจารณาจากระดับคุณภาพเฉลี่ยที่คำนวณได้ตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 องค์ประกอบและตัวชี้วัดในการประเมินความพร้อม

ระดับคุณภาพเฉลี่ย (ระดับเต็ม 3)	มีความพร้อม ระดับ	ลักษณะการจัดการศึกษา
ไม่ถึง 1.5	ต่ำ	- มีส่วนร่วมจัดการศึกษาของรัฐไปก่อน - อาจร่วมกับ อปท. อื่น จัดการศึกษา
1.5 แต่ไม่ถึง 2.10	ปานกลาง	- จัดและรับโอนระดับก่อนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา - รับโอนสถานศึกษาที่มีนักเรียน 300 คนขึ้นไป
2.10 แต่ไม่ถึง 2.70	สูง	- จัดและรับโอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยกเว้นมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษา - รับโอนสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1, 500 คนขึ้นไป
2.70 ขึ้นไป	สูงมาก	- จัดและรับโอนการศึกษาพื้นฐานรวมทั้งมัธยมศึกษาตอนปลายและประเภทอาชีวศึกษา - รับโอนสถานศึกษาทั่วไปและสถานศึกษาพิเศษของรัฐ (สำหรับสถานศึกษาพิเศษขึ้นกับความตกลงเป็นกรณีๆ ไป

3. เงื่อนไขหลังผ่านเกณฑ์การประเมินความพร้อม

เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านการประเมินภายใต้เกณฑ์คะแนนตามที่กล่าวข้างต้นแล้ว ก่อนที่จะจัดหรือรับโอนการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องดำเนินการตามเงื่อนไขหลักผ่านเกณฑ์การประเมินความพร้อม 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกระจายอำนาจการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป

ให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นอิสระ

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจัดโครงสร้างองค์กรภายในตามความจำเป็นและเหมาะสมเพื่อรองรับการบริหารจัดการศึกษา โดยบุคลากรวิชาชีพและมีจำนวนบุคลากรเพียงพอ

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเสนอนโยบาย มาตรการและมาตรฐานในการบริหารและจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดระบบบริหารงานบุคคลให้เป็นมาตรฐานเดียวกับระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของรัฐ

4.3 ขั้นตอนและวิธีการประเมิน

กฎกระทรวง ฯ กำหนดขั้นตอนและวิธีการประเมิน ดังต่อไปนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสงค์จะจัด/รับโอนการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานและสภาท้องถิ่นให้ความเห็นชอบแล้ว ยื่นคำขอประเมินความพร้อมต่อส่วนราชการ ก่อนวันเริ่มต้นปีการศึกษาไม่น้อยกว่า 180 วัน

2. ส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อการประเมิน จำนวน 9 คนประกอบด้วย

2.1 ผู้แทนส่วนราชการ จำนวน 3 คน

2.2 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยื่นประเมิน 3 คน

2.3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกัน

เสนอชื่อ 3 คน

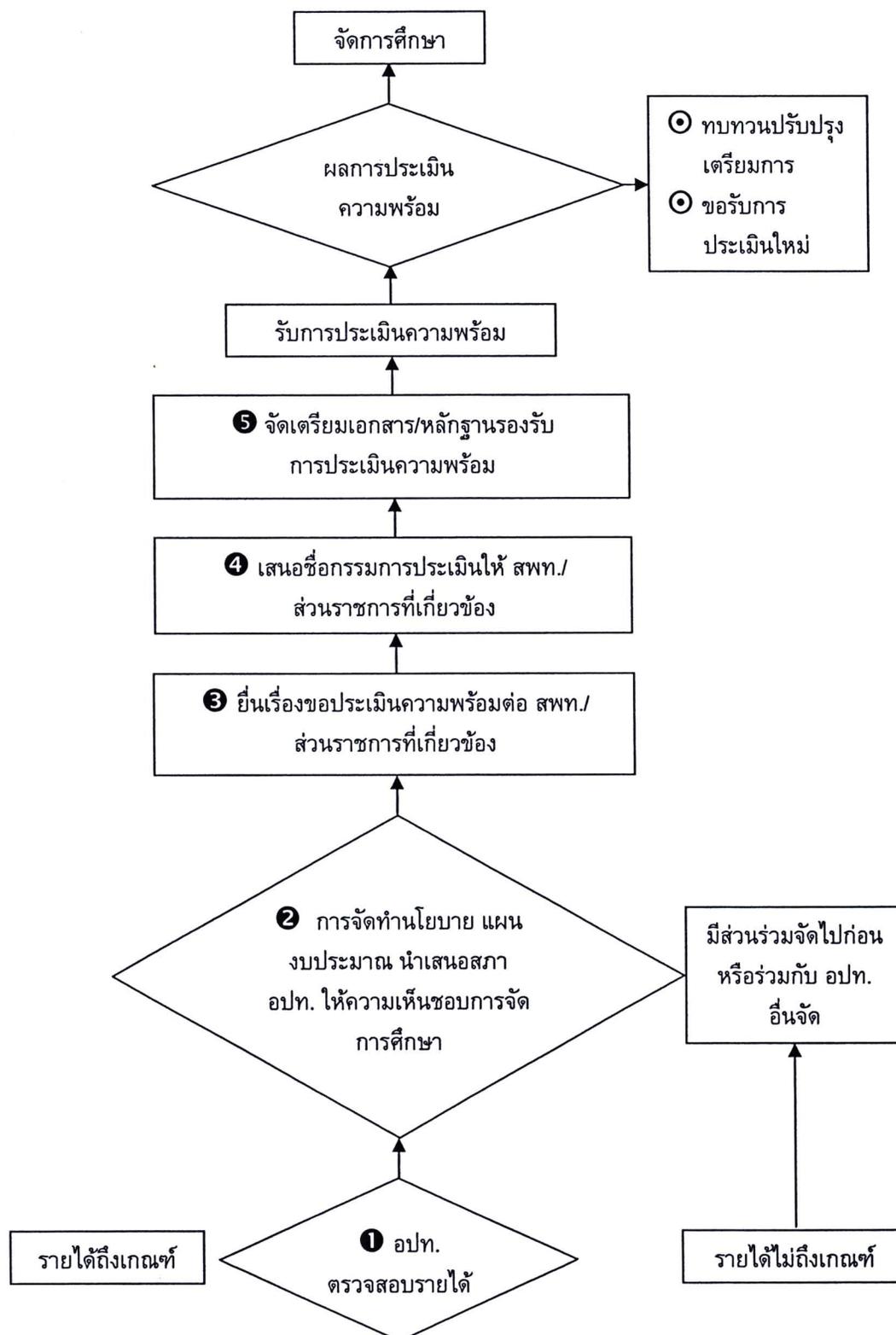
และให้คณะกรรมการเพื่อการประเมินเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานและให้ส่วนราชการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการนั้นเป็นเลขานุการ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยื่นขอประเมินแต่งตั้งเจ้าหน้าที่มาเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

การแต่งตั้งคณะกรรมการนี้ต้องแล้วเสร็จใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำขอประเมิน

3. ให้คณะกรรมการดำเนินการประเมินให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันแต่งตั้งคณะกรรมการ

4. ให้ส่วนราชการแจ้งผลการประเมินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบโดยเร็ว

ภาพ 3 ขั้นตอนการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ที่มา : อภิชาติ นามมุงคุณ (2550, หน้า 19)

4.4 การดำเนินการภายหลังการประเมินความพร้อม

4.4.1 ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ผ่านการประเมินความพร้อม

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจอุทธรณ์ผลการประเมินหรือมีสิทธิขอให้พิจารณาใหม่ได้ หากมีหลักฐาน หรือ
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถยื่นขอประเมินใหม่ในปีต่อไป
- 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจขอความร่วมมือส่วนราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมาย ช่วยเหลือ ส่งเสริมการสร้างความพร้อมตามหลักเกณฑ์การประเมินได้

4.4.2 ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านการประเมินความพร้อม

- 1) การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.1) ดำเนินการตามเงื่อนไขบังคับหลังผ่านการประเมินความพร้อม
 - 1.2) การดำเนินการจัดการศึกษาตามผลการประเมิน ได้แก่
 - 1.2.1) จัดตั้งสถานศึกษา ในกรณีที่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นผ่านการประเมินความพร้อมเพื่อจัดการศึกษา และเตรียมการด้านอาคารสถานที่วัสดุอุปกรณ์ หลักสูตรสถานศึกษา การสรรหาครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา การเตรียมการรับนักเรียน ฯลฯ เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้ทันในต้นปีการศึกษา
 - 1.2.2) เปลี่ยนแปลงประเภทการจัดกิจกรรม ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านการประเมินความพร้อมเพื่อเปลี่ยนแปลงประเภทการศึกษา
 - 1.2.3) การรับโอนสถานศึกษา ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผ่านการประเมินความพร้อมเพื่อรับโอนการจัดการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเตรียมข้อมูลเบื้องต้นและประสานการโอนกับส่วนราชการต้นสังกัด
- 2) การดำเนินการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1) การถ่ายโอนภารกิจจัดการศึกษา
 - 2.2.1) แจงให้สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องทราบ
 - 2.2.2) สถานศึกษาจัดทำบัญชี โอนภารกิจ พร้อมเอกสารหลักฐาน บัญชี การโอนภารกิจซึ่งรวมถึงจำนวนนักเรียน ผลการเรียนของนักเรียน หลักสูตรสถานศึกษา แผนงาน โครงการและกิจการของโรงเรียน
 - 2.2.3) หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอโอนการศึกษาเพียงบางส่วน เช่น ขอโอนเฉพาะการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ให้สถานศึกษาจัดทำบัญชีโอนเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับดังกล่าว
 - 2.2.4) การจัดทำบัญชีโอนภารกิจ จะจัดทำ 3 ฉบับ สำหรับผู้โอน ผู้ให้โอนและสถานศึกษา

2.2.5) ผู้มีอำนาจลงชื่อในการโอนภารกิจ ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด/กทม. หรือเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หรือผู้ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทน แล้วแต่กรณี

2.2.6) รายงานการโอนภารกิจให้กรมเจ้าสังกัดและสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.4.3 การถ่ายโอนทรัพย์สิน

1) ส่วนราชการสำรวจรายการทรัพย์สินในบัญชีและทะเบียนของสถานศึกษาตามภารกิจที่จะถ่ายโอน

2) จัดทำบัญชีรายการทรัพย์สินที่จะถ่ายโอน

3) แจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบเพื่อการลงชื่อรับโอนทรัพย์สิน ผู้มีอำนาจลงนามในการโอนทรัพย์สิน ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัด/กทม. หรือเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หรือผู้ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการแทน

4) การโอนทรัพย์สินดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุ ส่วนทรัพย์สินบางรายการที่ต้องจดทะเบียนตามกฎหมายให้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ ณ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น จดทะเบียนรถยนต์ ณ สำนักงานขนส่งจังหวัด ประสานการโอนที่ราชพัสดุกับสำนักงาน ธนารักษ์พื้นที่

5) งบประมาณที่ยังไม่ได้เบิกจ่าย ให้แจ้งประสานสำนักงานคลังที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการโอนงบประมาณไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6) รายงานการโอนทรัพย์สินให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบ ได้แก่ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน กรมเจ้าสังกัด และสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.4.4 การถ่ายโอนบุคลากร

1) จัดทำบัญชีรายชื่อข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษาที่สมัครใจโอนไปเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่น แยกจากบุคลากรที่ไม่สมัครใจถ่ายโอน

2) ลงชื่อรับมอบการถ่ายโอนบุคลากรระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับส่วนราชการ

3) สำหรับบุคลากรที่ไม่สมัครใจถ่ายโอน

- ดันสังกัดอาจแต่งตั้งไปดำรงตำแหน่งอื่นหรือตำแหน่งเดิมในโรงเรียนอื่นที่ขาดแคลนอัตรากำลัง

- อาจมีการตกลงร่วมกันหรือมีมติ ค.ร.ม. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยืมตัวข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่สมัครใจถ่ายโอนให้สอนในสถานศึกษาเดิมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปก่อนได้

4) เมื่อถ่ายโอนบุคลากรแล้ว ให้รายงานสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กรมเจ้าสังกัดและสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้ บัญชีการถ่ายโอน ภารกิจ ทรัพย์สิน และบุคลากรควรจัดทำบัญชีให้แล้วเสร็จและนัดหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มารับโอนพร้อมในวัน เวลาเดียวกัน

แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. ความหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานที่ที่ใส่ดูแลเด็ก ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้ ดังนี้

ชาติรี พันธธุรส (2542, หน้า 8) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัย 3-6 ปี ในหมู่บ้าน ตำบล มีสภาพเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงดูเด็กทั้งในด้านสัดส่วนพื้นที่ต่อเด็กและความปลอดภัย ซึ่งเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่กรมการพัฒนาชุมชนสนับสนุนให้จัดตั้งขึ้น

พระชงชัย ดรนาม (2544, หน้า 7) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ที่ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัย 3-5 ปี ในหมู่บ้าน ซึ่งมีสภาพเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงดูทั้งในด้านสัดส่วนพื้นที่ต่อเด็กและความปลอดภัย

ณิชนนต์ บัณฑเสวี (2548, หน้า 6) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ที่ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัย 3-5 ปี เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล

สัมฤทธิ์ เนตรประไพ (2548, หน้า 6) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ให้การดูแลเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนแก่เด็กเล็กระดับชั้นอนุบาล 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม ซึ่งได้ดำเนินการจัดตั้งเอง และได้รับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาจากหน่วยงานอื่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

พิภพ ธรรมประชา (2550, หน้า 7) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาคูเด็ก อายุระหว่าง 3 - 5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการต่างๆ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิดกรมการศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์พัฒนา

เด็กเล็ก (เด็ก 3 ขวบ) รับถ่ายโอนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งต่อไปนี้ เรียกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พิมพ์มาดา บุญศิริ (2550, หน้า 3) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาเด็กอายุระหว่าง 3-5 ปี และมีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา

รัตนพล บุญคงที่ (2550, หน้า 7) กล่าวถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัย 2-5 ขวบ ในหมู่บ้านซึ่งมีสถานที่ที่เหมาะสม มีการจัดสรรสถานที่ให้เป็นสัดส่วน สะอาด และปลอดภัย โดยอยู่ภายใต้การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล

สุพัฒน์ ดาบชัยคำ (2550, หน้า 5) กล่าวถึงสถานที่ดูแลการศึกษาแก่เด็กอายุระหว่าง 3-5 ปี ที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล

สรุปได้ว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนรับเลี้ยงเด็กอายุ 2-6 ปี เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนที่จะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา

2. จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

นักวิชาการกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้มากมาย ดังนี้ กรมการพัฒนาชุมชน (2542, หน้า 24) กล่าวถึงความมุ่งหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
2. ส่งเสริมให้ครอบครัว และชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กและสิทธิเด็ก
3. ส่งเสริมให้ครอบครัวองค์กรและชุมชนมีส่วนร่วมและจัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก โดยกรมพัฒนาชุมชนมีแผนส่งเสริมสถาบันครอบครัว มีงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก 3 งาน คือ
 - 3.1 งานส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 3.2 งานส่งเสริมการพัฒนาเด็กนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 3.3 งานส่งเสริมกองทุนพัฒนาเด็ก

ประพันธ์ ทองสีด้า (2546, หน้า 17) กล่าวถึงกรมการพัฒนาชุมชนได้ส่งเสริมให้ชุมชนจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อให้เป็นสถานที่เลี้ยงดูเด็กอายุ 3 – 6 ปี ให้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นการเตรียมความพร้อม และจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กก่อนเข้าเรียนในการศึกษาภาคบังคับต่อไป การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก เน้นการภายใต้การกำกับดูแลของกฎหมายองค์การบริหารส่วนตำบล/สภาตำบล

กระทรวงสาธารณสุข (2547, หน้า 8-9) กล่าวถึงความคาดหวังของกระทรวงสาธารณสุขที่มีต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้ ดังนี้

1. เด็กได้รับการปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพ ทั้งด้านการดูแลสุขภาพตนเอง และดูแลความสะอาดของสิ่งแวดล้อม อันจะส่งผลให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่
2. ผู้ดูแลเด็ก ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สามารถดูแลเด็กได้เป็นอย่างดี และมีความก้าวหน้าในอาชีพ
3. ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมสนับสนุนกิจกรรม โดยสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง
4. เสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ และการพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก ครอบครัวและชุมชน
5. เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

ณัฐพร อาทรรธรรมคุณ (2547, หน้า 33) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกสุขลักษณะ และได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มตามศักยภาพ
2. เพื่อพัฒนาความพร้อมของเด็กทุกๆ ด้าน แบบองค์รวม ตามหลักจิตวิทยา พัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
3. เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานในการเลี้ยงดูพัฒนาเด็กอย่างถูกวิธี
4. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสการพัฒนาความพร้อมให้เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง
5. เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสการพัฒนาความพร้อมให้เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง

6. เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณภาพ

สุชาติ สมสวนจิต (2547, หน้า 15) กล่าวถึง วัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเด็กผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจได้รับการดูแลที่ถูกสุขลักษณะและได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามความเหมาะสมกับวัย
2. เพื่อพัฒนาความพร้อมด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักวิชาการ และขยายผลการพัฒนาไปสู่ครอบครัวและชุมชน

3. เพื่อกระตุ้นชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพความพร้อมก่อนเข้าเรียนของเด็ก

4. ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นรากฐานการพัฒนาเลี้ยงดูอย่างถูกวิธี

5. ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ทุกระดับ และประชาชนให้สามารถร่วมกันวางแผนและดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้

6. เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย

สรุปได้ว่า การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกต้องลักษณะ และได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มตามศักยภาพ 2) พัฒนาความพร้อมของเด็กทุกๆ ด้าน แบบองค์รวม ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย 3) กระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานในการเลี้ยงดูพัฒนาเด็กอย่างถูกวิธี 4) ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสการพัฒนาความพร้อมให้เด็ก ทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง 5) แบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสการพัฒนาความพร้อมให้เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง และ 6) ให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณภาพ

3. องค์ประกอบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์ประกอบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย เด็ก ผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการพัฒนาศูนย์ อาคาร/ สถานที่/ สนามเด็กเล่น การจัดกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครององค์กรชุมชนและประชาชน ซึ่งมีผู้กล่าวถึง ดังนี้

กรมการพัฒนาชุมชน (2542, หน้า 24) กล่าวถึง องค์ประกอบในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องมีพื้นที่ที่เหมาะสมกับจำนวนเด็ก คือ 2 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน และมีความปลอดภัย

2. จำนวนเด็ก เด็กอายุ 3-6 ปี ไม่น้อยกว่า 20 คน

3. ผู้ดูแลเด็ก (ใหม่) ควรมีคุณสมบัติตามที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด กล่าวคือ

3.1 อายุระหว่าง 15-45 ปี

3.2 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาก่อนไม่น้อยกว่า 1 ปี

3.3 มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และไม่โรคติดต่อที่ร้ายแรง

3.4 มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือหมู่บ้านที่ใกล้เคียง

3.5 มีลักษณะเป็นผู้นำ เสียสละ สุขภาพอ่อนโยน รักเด็ก และมีความรับผิดชอบในหน้าที่

3.6 มีความสมัครใจเข้ารับการฝึกอบรมเป็นผู้ดูแลเด็กเล็ก

ประพันธ์ ทองสีด้า (2546, หน้า 18-22) กล่าวถึงองค์ประกอบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. เด็ก

1.1 เด็กที่จะเข้ามาได้รับการเลี้ยงดูใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีอายุระหว่าง 3 – 6 ปี และควรมีจำนวนอย่างน้อยประมาณ 15 คน จึงจะสามารถจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้

1.2 เด็กที่จะเข้ารับการอบรมเลี้ยงดู ต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่เด็กสามารถเดินทางไป – กลับเองได้ โดยมีพ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบ

1.3 พ่อแม่ ผู้ปกครองสมัครใจที่จะให้มารับ การเลี้ยงดูใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.4 คณะกรรมการพัฒนาเด็ก และ ผู้ดูแลเด็ก ได้พิจารณาคัดเลือกให้ได้เข้ารับการเลี้ยงดูใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. ผู้ดูแลเด็ก คือ ผู้ที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งจะต้องอยู่ใกล้ชิดกับเด็กออกจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ฉะนั้นจึงต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและบุคลิกลักษณะที่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก

3. คณะกรรมการพัฒนาเด็ก

คณะกรรมการพัฒนาเด็ก หมายถึง องค์กรของประชาชนที่ทำหน้าที่บริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งคัดเลือกมาจากผู้ที่สนใจและมีความสามารถ โดยให้คณะกรรมการพัฒนาเด็ก ดำบจัดประชุมผู้ปกครอง และประชาชนในหมู่บ้านในเขตพื้นที่บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ผู้มาประชุมร่วมกันคัดเลือกด้วยวิธีเปิดเผย จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน ดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี

4. อาคาร/สถานที่

4.1 สถานที่จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีบริเวณกว้างขวางพอเหมาะกับจำนวนเด็ก มีรั้วรอบขอบชิด มีความปลอดภัย มีความร่มรื่นคล้ายบ้าน เพื่อให้เด็กเกิดความอบอุ่นใจไม่ว่าเหตุ ขณะเดียวกันก็ให้เด็กเป็นอิสระ ซึ่งจะเป็นผลต่อความเจริญเติบโตของเด็กทั้งร่างกายและจิตใจ

4.2 ขนาดของอาคารควรมีขนาดที่พอเหมาะกับจำนวนเด็ก สัดส่วนพื้นที่อย่างน้อย 2 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก

5. การจัดกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูเด็ก การจัดกิจกรรมประจำวัน การจัดอาหารสำหรับเด็ก และการเล่นของเด็ก

6. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กรชุมชน และประชาชนในชุมชนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นชุมชนที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามแนวความคิดการพัฒนาชุมชน ซึ่งการ

ดำเนินงานต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กและองค์กรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน คือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและประชาชน และการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน

สุชาติ สมสวนจิต (2547, หน้า 16) กล่าวถึง องค์ประกอบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่าประกอบด้วย เด็ก ผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการพัฒนาศูนย์ อาคาร/ สถานที่/ สนามเด็กเล่น การจัดกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กรชุมชนและประชาชน

สรุปได้ว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย ด้านตัวเด็ก ด้านผู้ดูแลเด็ก ด้านคณะกรรมการพัฒนาศูนย์ ด้านอาคาร/ สถานที่ ด้านการจัดกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กรชุมชนในชุมชน

ทัศนะ

1. ความหมายของทัศนะ

แนวทัศนะนั้นจัดได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาครู เพราะงานทุกอย่างนั้น จะสามารถดำเนินไปจนสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ได้นั้น ซึ่งต่างก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการพัฒนาบุคลากร เพราะตัวชี้วัดที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคือครู ดังนั้นแนวทัศนะของนักการศึกษา นักวิชาการหลายท่านต่างได้ให้ความหมายในแง่มุมต่างๆ ของทัศนะไว้ดังนี้

สมยศ นาวิการ (2540, หน้า 149) ได้ให้ความหมายของทัศนะว่า หมายถึง การแสดงออกทางความคิด ทัศนคติ เจตคติเพื่อร่วมกันในการแก้ไขปัญหา และสร้างเสริม ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจร่วมกัน

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2542, หน้า 127) ได้ให้ความหมายของทัศนะว่า หมายถึง การแสดงความคิดของกลุ่มบุคคลเพื่อแก้ปัญหา หรือดำเนินการเพื่อสร้างหรือพัฒนา โดยตอบสนองต่อความต้องการในทางสังคมความรักใคร่และความเป็นเจ้าของ

อุทัย บุญประเสริฐ (2542, หน้า 185) ได้ให้ความหมายของทัศนะว่า หมายถึง การแสดงทางความคิดความรู้สึกร่วมกันโดยการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตัดสินใจร่วมกันจัดการดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการจัดการกับเรื่องบางสิ่งบางอย่างเพื่อประโยชน์ร่วมกันของชุมชน สังคม หรือประเทศชาติ

ธงชัย สันติวงษ์ (2543, หน้า 128) ได้ให้ความหมายของทัศนะว่า หมายถึง การแสดงความคิดและพูดคุยร่วมกันของกลุ่มบุคคล โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยการจัดการประชุมหรือแต่งตั้งคณะกรรมการ

ถวิลวดี บุรีกุล (2553, หน้า 8) ได้กล่าวไว้ว่า ทัศนะ หมายถึง การแสดงทางความคิดเห็นของบุคคลกลุ่มบุคคลประชาชนหรือผู้ปกครองในการให้ข้อมูลการปรึกษาหารือการ

วางแผนร่วมกันการร่วมปฏิบัติและการควบคุมติดตามโดยที่เป็นการเริ่มจากการสื่อสารทางเดียว ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลแต่เพียงผู้เดียวไปจนถึงระบบการสื่อสารสองทางที่เป็นการปรึกษาหารือคิด ร่วมวางแผน

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545, หน้า 9 - 11) ได้กล่าวถึงทัศนะว่า หมายถึง การที่มีส่วน ร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เกี่ยวข้องนั้นมีส่วนในการ ทำงาน จะทำให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวข้องผูกพันกับงานหรือองค์กร ความรู้สึกผูกพันที่เกี่ยวข้อง หากมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันแล้วจะเป็นผลให้เกิดข้อผูกมัดหรือผูกพัน สิ่งที่ดีกลงใจร่วมกัน

ชาฟร์, และไรท์ (Shaw, & Wright, 1967, p.320) ได้กล่าวถึงทัศนะไว้ว่า เป็นการ แสดงออกซึ่งการตัดสินใจ จากการประเมินค่าเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะและทัศนะนั้น ได้รับอิทธิพลจากทัศนคติ

เทอร์สโตน (Thurston, 1982, p.531) กล่าวถึง ทัศนะว่าเป็นผลรวมทั้งหมดของ มนุษย์เกี่ยวกับความรู้สึก อคติ ความคิด ความกลัวต่อบางสิ่ง บางอย่าง การแสดงออกทางด้าน การพูดเป็นความคิด อยากจะวัดทัศนะเราก็ทำได้โดยวัดความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ทัศนะ หมายถึง การแสดงความคิดเห็นของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือประชาชน โดยมีเป้าหมายเพื่อ 1) เป็นกระบวนการในการร่วมกันแก้ปัญหา และ สร้างความเชื่อมั่น 2) เพื่อช่วยในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น 3) เปิด โอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจ 4) เพื่อให้ได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วยการจัดประชุม และ 5) ทำให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนในการทำงาน ทำให้ เกิดความรู้สึกผูกพันกับงานหรือองค์กร

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการแสดงทัศนะ

ดิณ ปรัชญพฤทธิ (2532, หน้า 624 – 643) ได้แบ่งทฤษฎีการมีส่วนร่วมแสดง ทัศนะ ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) ทฤษฎีนี้เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำ และถือว่าการมีส่วนร่วมในการที่จะเลือกตั้งนั้น หรือการที่ถอดถอนผู้นำเป็นเครื่องหมายของการ ให้หลักประกันกับการบริหารงานที่ดี ทฤษฎีนี้จะเน้นเฉพาะการวางโครงสร้างของสถาบันเพื่อ เป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กรอย่างแท้จริง ผู้ที่มีส่วน ร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจ ได้แก่ บรรดาผู้นำต่าง ๆ ที่จะเสนอตัวเข้ามาเพื่อสมัครรับ เลือกตั้ง ส่วนผู้ตามนั้นเป็นเพียงไม้ประดับเท่านั้น

2. ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ทฤษฎีนี้เน้น การมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแต่การเข้าไปพิจารณาเลือกตั้งหรือถอดถอนผู้นำ เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบายยิ่งกว่านั้นทฤษฎีนี้ยังมอง

การมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษาและการพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบนั้นคือการไม่ยอมให้มีส่วนร่วมที่นับว่าเป็นการคุกคามต่อเสรีภาพของผู้ตาม

วิวัฒน์ พรหมมุรินทร์ (2542, หน้า 11) เสนอทฤษฎีของการมีส่วนร่วมเรื่องของความคิดเห็นอย่างผิวเผินโดยกล่าวว่า ความคิดเห็นอย่างผิวเผินนั้นเป็นเพียงเอาคนมาร่วมที่กระทำกิจกรรมบางอย่างตามความคิดเห็นหรือการวางแผนของผู้อื่น และควบคุมโดยผู้อื่นที่ไม่อาจยอมรับได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

อำนาจ สิทธิแสง (2543, หน้า 41) ได้เสนอทฤษฎีในเรื่องของลักษณะของการมีส่วนร่วมแสดงทัศนะของประชาชน โดยกล่าวว่า การดำเนินงานจะบรรลุความสำเร็จได้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้ คือ 1) มีส่วนร่วมในการคิดเห็นและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม 2) มีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน 3) มีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงาน 4) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 5) มีส่วนร่วมในการประเมินผล และ 6) มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ

วันชัย วัฒนศัพท์ (2553, หน้า 19) เสนอทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการแสดงทัศนะว่าเป็นกระบวนการที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน อันเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวม เพื่อจะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและที่ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชนซึ่งเป้าหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ขึ้นกับวัตถุประสงค์ หลัก 3 ประการ คือ 1) การให้ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน 2) ให้สาธารณชนแสดงทัศนะต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายของรัฐ และ 3) มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุก ๆ คน

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ทฤษฎีการมีส่วนร่วมแสดงทัศนะนั้น หมายถึง การร่วมกันแสดงทัศนะในรูปของความเป็นผู้แทน และแบบการมีส่วนร่วม ซึ่งจะก่อให้เกิด 1) ให้สาธารณชนแสดงทัศนะต่อการวางโครงสร้างของสถาบัน 2) เพื่อร่วมในการตัดสินใจในการถอดถอนความเป็นผู้นำ 3) การร่วมกันในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงาน 4) เป็นการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวม และ 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลในการปฏิบัติงาน

3. องค์ประกอบของทัศนะ

ธีรนิติย์ ลิ้มปริงซี่ (2540, หน้า 42) แบ่งองค์ประกอบของทัศนะออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนของความรู้สึก (affective component) หมายถึง บรรดาความรู้สึกที่ชอบ ไม่ชอบ รักหรือเกลียด หรือกลัว ซึ่งเป็นเรื่องของอารมณ์ของบุคคลหรือในสังคมไทยเราก็คือเรื่องของใจนั่นเอง

2. ส่วนของสติและเหตุผล (cognitive component) ในส่วนนี้เป็นเรื่องของการใช้เหตุผลของบุคคลในการจำแนกแยกแยะความแตกต่าง ตลอดจนผลต่อเนื่อง ผลได้ผลเสียในส่วนนี้นั้นถ้าพิจารณาอย่างลึกซึ้ง ก็คือ การที่บุคคลจะสามารถนำเอาคุณค่าทางสังคมที่ได้รับการอบรม

สั่งสอนและถ่ายทอด มาใช้ในการวิเคราะห์พิจารณาประกอบเหตุผลของการที่ตนจะประเมิน ซึ่งถ้าเป็นในกรณีของนักวิทยาศาสตร์ ก็รวมทั้งการใช้ความรู้ในสาขาที่ตนได้ร่ำเรียนเข้ามาประกอบการพิจารณา แยกแยะ ข้อแตกต่างระหว่างส่วนนี้กับความรู้สึก คือ การพิจารณาของบุคคลในส่วนนี้จะมีลักษณะปลอดจากอารมณ์แต่จะเป็นเรื่องของเหตุผลสืบเนื่องจากความเชื่อของบุคคล

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2543, หน้า 57) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทัศนคติมี 3 องค์ประกอบด้วยกัน ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้หรือความคิด (cognitive component) หมายถึง ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะต้องประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับสิ่งเป็นอันดับแรกและเป็นความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นในด้านที่ว่านั้นมีคุณหรือโทษมากน้อยเพียงใด เป็นความรู้ หรือความเชื่อใช้ประเมินสิ่งนั้นได้

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (affective component) หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น พอใจหรือไม่พอใจสิ่งนั้น ความรู้สึกจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เมื่อบุคคลมีความรู้สึกเกี่ยวกับคุณหรือโทษของสิ่งนั้นแล้ว

3. องค์ประกอบทางด้านความพร้อมจะกระทำ (action tendency component) หมายถึง ความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ เมื่อบุคคลมีความรู้เชิงประเมินค่า และความรู้สึกชอบไม่ชอบสิ่งนั้นแล้ว สิ่งที่สอดคล้องกัน ซึ่งตามมาก็คือความพร้อมที่จะกระทำให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตนเองสิ่งนั้นด้วย

อุบลวดี ระวัง (2550, หน้า 9 – 14) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทัศนคติไว้ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (affective or emotional component) องค์ประกอบด้านนี้เกิดจากการเรียนรู้แบบมีเงื่อนไข (conditioned learning) ของคนเราในอดีตซึ่งมีผลต่อความรู้สึกในด้านบวกหรือลบที่มีต่อสิ่งที่ได้รับรู้ เช่น การมีประสบการณ์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับสิ่งใดย่อมส่งผลในทางลบให้เกิดขึ้น เมื่อพบสิ่งนั้นในเวลาต่อมาบุคคลนั้นก็จะไม่ชอบ

2. องค์ประกอบด้านความคิดความเชื่อ (cognitive or belief component) ทัศนคติของบุคคลแสดงให้ผู้อื่นได้ทราบว่าบุคคลนั้นมีความเชื่อ (belief) ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางใด ความเชื่อนี้มีผลต่อการแสดงออกของบุคคลองค์ประกอบด้วยด้านความคิดความเชื่อนี้เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลเช่นเดียวกัน โดยเฉพาจากสังคมแวดล้อมตัวบุคคลนั้น

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (behavioral component) ในเมื่อทัศนคติเป็นส่วนหนึ่งของระบบความคิดความเชื่อของบุคคล ทัศนคติจึงเป็นตัวจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไปในทางเดียวกันกับทัศนคติของตน ดังนั้น พฤติกรรมจึงเป็นสิ่งสะท้อนของทัศนคติ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าทัศนคติกับพฤติกรรมจะมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน แต่มีผลงานวิจัยอยู่หลายเรื่อง que แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้นเสมอไป ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของคนเรานั้นมิได้ถูกกำหนดโดยทัศนคติแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมี

ปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งเป็นตัวแปรของพฤติกรรมของคนเรานั้น เช่น สถานภาพ สถานการณ์และ เหตุการณ์แวดล้อมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

ซวลิต อนันตรังสี (2546, หน้า 14) เห็นว่า ทักษะเป็นระบบที่มีสถานะที่มั่นคง อันหนึ่ง ซึ่งเป็นองค์ประกอบด้วย 3 ประการ คือ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจ (cognitive component) 2) องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (feeling component) และ 3) องค์ประกอบด้านแนวโน้มเชิงพฤติกรรม (behavior component)

โรเซนเบอร์ก, และโฮฟแลนด์ (Rosenberg, & Hovland, 1966, p.230) ได้แบ่ง องค์ประกอบของทักษะ ออกเป็น 3 องค์ประกอบด้วย คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ ความเข้าใจ (cognitive component) เป็นเรื่องของความเชื่อ การรับรู้ของบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งทั้งในทางบวกหรือทางลบ
2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (affective component) เป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึก และค่านิยมส่วนตัว ซึ่งมีแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ทำให้เกิดทักษะในทางใดทางหนึ่งต่อเนื่องนั้น ๆ เช่น ชอบหรือไม่ชอบ
3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (behavioral component) เป็นความพร้อมหรือแนวโน้มของบุคคลที่จะแสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางหนึ่งทางใด เช่น พร้อมที่จะช่วยหรือพร้อมที่จะต่อต้าน เป็นต้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของทักษะ หมายถึง ทักษะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลแต่ละคนที่แสดงความคิดเห็นในเรื่องใดย่อมจะมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ มากน้อยเพียงไร เราสังเกตได้ว่าสิ่งใดก็ตามเมื่อเราได้สัมผัสและเกิดความรู้สึกที่ฝังใจเกี่ยวกับสิ่งใด เราก็จำข้อมูลของสิ่งนั้นได้มากกว่าสิ่งที่เราสัมผัสแล้วรู้สึกเฉย ๆ ทั้งนี้ก็เพราะว่าทักษะช่วยในการเก็บข้อมูล สังเกต ปรากฏการณ์ และนำมาอ้างหรือคาดการณ์ต่าง ๆ ในระบบความคิดบุคคลเรามักจะเลือกเก็บข้อมูลที่มีลักษณะสอดคล้องกับความเชื่อและความรู้สึกของตน ดังนั้นทักษะจึงเป็นสิ่งที่ช่วยในการจดจำปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อสะสมเป็นความรู้

การจัดกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการจัดกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทักษะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลพบุรี ใน 4 ด้าน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูเด็ก การจัดกิจกรรมประจำวัน การจัดอาหารสำหรับเด็ก และการเล่นของเด็ก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก

1.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

สุรภี วงศ์ไพบุลย์ (2542, หน้า 22) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อตัวเด็กโดยแนะนำสั่งสอน ดูแล ให้ความช่วยเหลือคุ้มครอง

ให้ความรัก ความอบอุ่นและตอบสนองความต้องการทางกายและใจ เพื่อให้เด็กได้มีชีวิตอยู่และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตามความมุ่งหวัง

กมลนันท์ รังสยาธร (2543, หน้า 18) ได้กล่าวสรุป การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ปฏิบัติต่อเด็ก โดยการให้คำแนะนำสั่งสอน ดูแลให้ความช่วยเหลือคุ้มครองและตอบสนองความต้องการทางกายและใจ เพื่อให้เด็กได้มีชีวิต และเจริญเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตามความมุ่งหวัง นอกจากนี้ การอบรมเลี้ยงดูยังเป็นกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล เป็นเรื่องของการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ และวิธีปฏิบัติของแต่ละครอบครัว

สุรางค์ โค้วตระกูล (2544, หน้า 44) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่พ่อแม่ หรือผู้ที่มีหน้าที่ดูแลเด็ก ได้อบรมสั่งสอนเด็กในฐานะที่เป็นบุคคลแรกที่ใกล้ชิดในกระบวนการสังคมประกิต โดยการวางรากฐานและตั้งความหวังของพฤติกรรมต่างๆ และใช้รางวัลและโทษ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมตามคาดหวัง พฤติกรรมที่จะส่งเสริมหรือคัดค้านขึ้นอยู่กับทัศนคติของสังคม

ปราโมทย์ ชุ่มเย็น (2545, หน้า 8) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็ก หมายถึง การใช้วิธีต่างๆ ในการอบรมเลี้ยงดู สั่งสอน แนะนำ และปฏิบัติต่อเด็ก เพื่อที่จะส่งเสริมและตอบสนองความต้องการของเด็กในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

ลักขณา ขอบเสียง (2548, หน้า 33) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็ก หมายถึง การที่ผู้เลี้ยงดูปฏิบัติต่อเด็ก ถึงลักษณะและวิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการเลี้ยงดู ดูแลเด็ก อบรมสั่งสอนเด็กและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก รวมทั้งการปฏิบัติตัวของผู้เลี้ยงดูเด็ก และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ด้วยเพื่อให้เด็กมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมตามวัย เจริญเติบโต และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็ก หมายถึง การที่ผู้เลี้ยงดูปฏิบัติต่อเด็ก ถึงลักษณะและวิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการเลี้ยงดู ดูแลเด็ก อบรมสั่งสอนเด็กและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก รวมทั้งการปฏิบัติตัวของผู้เลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้เด็กมีความประพฤติและบุคลิกภาพที่เหมาะสม สามารถเจริญเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

1.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

กมลนันท์ รังสยาธร (2543, หน้า 34) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กมีความสำคัญเพราะเด็กจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต และจะเป็นผู้ให้กำเนิดเด็กรุ่นต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้นครอบครัวซึ่งเป็นสังคมหน่วยแรกของเด็กจึงมีความสำคัญยิ่งต่อพัฒนาการของเด็กตั้งแต่วัยแรกเริ่มและวัยต่อมา เพราะหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของครอบครัวคือการอบรมเลี้ยงดูบุตร เพื่อให้บุตรของตนเป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งผลิตผลของการอบรมเลี้ยงดูนี้จะเป็นเสมือนฐานรองรับบทบาทอื่นต่อไป

จีรเนาว์ ทิศตรี (2545, หน้า 16-17) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพของประชากรหรือคนจำเป็นต้องเน้นที่การอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพราะถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูถูกต้องเหมาะสมก็จะเป็นการวางรากฐานของชีวิตที่มั่นคง การที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้นจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ระยะต้นของชีวิต และในเด็กวัยเรียนก็ถือได้ว่าเป็นวัยแห่งรากฐาน และมีการพัฒนาความเจริญเติบโตในทุกๆด้าน ผลของการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ต่างๆที่เด็กได้รับในระยนี้จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการวางรากฐานชีวิตในขั้นต่อไป เด็กจึงสมควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม เพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาการในทุกๆด้าน และมีบุคลิกภาพที่มั่นคง ซึ่งหากเด็กไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม เด็กก็อาจมีปัญหาดังกล่าวที่ยากจะแก้ไขได้ในอนาคต ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูเด็ก สถาบันที่มีความสำคัญและใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดคือสถาบันครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย บิดา มารดา ญาติ และบุคคลอื่นๆที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน บุคคลเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้ตอบสนองความต้องการพื้นฐานและให้การอบรมเลี้ยงดูมาตั้งแต่แรกเกิดอย่างใกล้ชิด โดยให้ความรัก ความเอื้ออาทร ดูแลเอาใจใส่ อบรมเด็กให้รู้จักกฎเกณฑ์ ค่านิยม และแบบแผนของความประพฤติ รวมทั้งถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ วิธีชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนเตรียมตัวเด็กให้ออกไปเผชิญกับสิ่งแวดล้อมนอกบ้าน

ลักขณา ขอบเสียง (2548, หน้า 21) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยหรือเด็กวัยแรกเกิด – 6 ปี มีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะมีการยอมรับกันแล้วว่า ในช่วง 6 ปีแรกของชีวิต เป็นช่วงที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นช่วงที่สมองเด็กเจริญเติบโตรวดเร็ว ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ต่างๆ ที่บุคคลได้รับในช่วงนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานของชีวิต ให้เจริญเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย บุคลิกภาพ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมจะช่วยสร้างให้เด็กเป็นบุคคลที่มีความหมายในชีวิต สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และสังคมได้เป็นอย่างดีต่อไป

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูถูกต้องเหมาะสมก็จะเป็นการวางรากฐานของชีวิตที่มั่นคง การที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้นจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ระยะต้นของชีวิต และในเด็กวัยเรียนก็ถือได้ว่าเป็นวัยแห่งรากฐาน และมีการพัฒนาความเจริญเติบโตในทุกๆด้าน ผลของการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ต่างๆที่เด็กได้รับในระยนี้จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการวางรากฐานชีวิตในขั้นต่อไป เด็กจึงสมควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม เพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาการในทุกๆด้าน และมีบุคลิกภาพที่มั่นคง ซึ่งหากเด็กไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม เด็กก็อาจมีปัญหาดังกล่าวที่ยากจะแก้ไขได้ในอนาคต

1.3 ขอบข่ายของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ดวงเดือน มูลกลาง (2546, หน้า 41) กล่าวถึงขอบข่ายของการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยว่าประกอบด้วย

1. ด้านร่างกาย เช่น การดูแลเด็กเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการ การดูแลรักษาสุขภาพร่างกาย เครื่องนุ่งห่มและของใช้เด็ก การฝึกผ่อนนอนหลับ และการเล่นและการออกกำลังกาย

2. ด้านอารมณ์และจิตใจ เช่น การแสดงความรู้สึกผูกพันกับเด็ก การส่งเสริมให้เด็กรู้จักการควบคุมตนเอง และการอบรมสั่งสอนเด็ก

3. ด้านสังคมและบุคลิกภาพ เช่น การทำตนเป็นแบบอย่าง อบรมมารยาทปลูกฝังค่านิยม และอธิบายถึงความแตกต่างระหว่างเพศ

4. ด้านสติปัญญา เช่น การตอบสนองและกระตุ้นความสนใจของเด็ก การพัฒนาทักษะด้านภาษา การเล่นเพื่อการเรียนรู้ สิ่งที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะการทำงาน

ประพันธ์ ทองสีด้า (2546, หน้า 18-20) กล่าวถึงขอบข่ายการอบรมเลี้ยงดูเด็กไว้ดังนี้

1. การจัดบริเวณห้องเรียน บริเวณที่ใช้เรียนจะมีโต๊ะหรือไม่มีก็ได้ถ้าไม่มีโต๊ะอาจใช้เสื่อปูให้เด็กนั่ง บริเวณที่ใช้เป็นที่เรียนรู้ ควรเปลี่ยนแปลงได้ ถ้ามีโต๊ะเก้าอี้ควรเป็นชนิดที่เคลื่อนย้ายได้สะดวก และควรเปลี่ยนที่บ่อยๆ ไม่จำเป็นต้องให้เด็กนั่งที่เดิมเสมอไปเพราะเด็กมีนิสัยเบื่อง่าย การเปลี่ยนที่บ่อยๆ จะทำให้เด็กรู้จักและสนิทสนมกับเพื่อนทุกคนโต๊ะควรมีขนาดความยาว 120 ซม. กว้าง 60 ซม. เก้าอี้สูง 25 ซม.

2. การจัดมุมต่างๆ สำหรับเด็ก การจัดมุมต่างๆ ภายในบริเวณที่ใช้เป็นสถานที่เรียนนั้นสำคัญมาก เพราะเด็กจะเรียนรู้ได้จากสิ่งต่างๆ ที่จัดไว้ เช่น มุมดนตรี มุมหนังสือ/นิทาน มุมตุ๊กตา/บ้าน มุมบล็อก/เกมการศึกษา มุมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และมุมศิลปะ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมที่กล่าวข้างต้น จะช่วยให้เด็กมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดมีความคิดสร้างสรรค์ ถ้าเป็นไปได้ก็ต้องเลือกกิจกรรมเฉพาะที่จำเป็นสำหรับเด็ก อย่างน้อยจะต้องมี 3 กิจกรรมขึ้นไป คือ ธรรมชาติศึกษา สังคมศึกษา และของเล่นสำหรับเด็ก

3. การแบ่งกลุ่มเด็ก การอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้น ถ้าเด็กมีอายุแตกต่างกันมาก เช่น 3 ปี กับ 5 ปี หรือเด็กที่มีความสามารถต่างกัน ผู้ดูแลเด็กจะต้องแบ่งกลุ่มเด็กเพื่อสะดวกในการอบรมเลี้ยงดู และการแบ่งกลุ่มเด็กนี้จะแบ่งตามอายุของเด็ก เช่น 3 – 4 ปี กลุ่มหนึ่ง และ 5 ปี อีกกลุ่มหนึ่ง หรือจะแบ่งตามความสามารถของเด็กก็ได้ โดยให้เด็กทดลองทำสิ่งที่เหมือนกัน เพราะเด็กวัยเดียวกันอาจจะทำได้ไม่เหมือนกัน

ลักขณา ขอบเสียง (2548, หน้า 119) กล่าวถึงบทบาทการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. ให้เด็กช่วยเหลือดูแลตัวเองในการทำกิจวัตรประจำวัน เช่น อาบน้ำ แปรงฟัน แต่งตัว รับประทานอาหาร

2. ดูแลกำกับให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ

3. ให้อิสระเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเลือกเสื้อผ้า ของใช้ส่วนตัว เลือกอาหารรับประทานเอง

4. ให้เด็กช่วยเหลืองานบ้าน หรือมอบหมายงานเล็กๆ น้อยๆ ตามความสามารถ เช่น รดน้ำต้นไม้ เช็ดโต๊ะ

5. เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

6. เมื่อเด็กซักถาม ท่านแสดงความรำคาญหรือห้ามไม่ให้เด็กถาม

7. อนุญาตให้เด็กทำตามความอยากรู้อยากเห็นของตนเองโดยท่านคอยดูแลอยู่ใกล้ๆ

นุสรา โชติชัย (2550, หน้า 100) กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัย 1-3 ปีไว้ดังนี้

1. ฝึกให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเอง เช่น ใช้ช้อนตักอาหาร ใส่รองเท้า

2. แสดงความรักแก่เด็กโดยการโอบกอด หอมแก้ม

3. กล่าวคำชมเชยเมื่อเด็กทำอะไรสำเร็จ

4. จัดเตรียมของเล่นตามที่เด็กต้องการและตามพัฒนาการของเด็ก

5. สอนให้เด็กรู้จักแบ่งปันขนมหรือของเล่นกับเพื่อน

6. จัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการของเด็ก เช่น การระบายสี ดูโทรทัศน์ ฯลฯ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ขอบข่ายการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยมีดังนี้ 1) สอนให้เด็กมีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา 2) สอนให้เด็กช่วยเหลือตนเอง 3) สอนให้เด็กรู้จักประหยัด รู้จักเก็บออม 4) สอนให้รู้จักเอื้อเฟื้อ และเสียสละ 5) สอนให้เด็กมีความซื่อสัตย์ ไม่ลักขโมย แย่งของผู้อื่น 6) สอนให้พูดจาไพเราะ 7) สอนให้เด็กเคารพเชื่อฟังพ่อแม่และผู้ใหญ่ และ 8) แสดงความชื่นชม และให้รางวัล เมื่อเด็กทำงานสำเร็จ

2. การจัดกิจกรรมประจำวัน

2.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมประจำวัน

ทัศนาก้าวพลอย (2544, หน้า 162) กล่าวว่า การจัดกิจกรรม หมายถึงการจัด สภาพแวดล้อมทั้งสี่วัสดุ อุปกรณ์ กิจกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และส่งผลให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา

ณัฐชรี สินธุนาวา (2546, หน้า 5) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมประจำวัน หมายถึง ประสบการณ์ การดูแลและการให้บริการในด้านต่างๆ ที่จัดให้กับนักเรียนหรือเด็กในแต่ละชว่่งวัน ในขณะที่อยู่ในโรงเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัย ได้แก่ กิจกรรมหลักทั้ง 6 ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง เกม

การศึกษา การจัดบริการอาหารสำหรับเด็ก การดูแลรักษาความปลอดภัยสำหรับเด็ก การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและการติดตามประเมินผลตามสภาพจริง

ขวัญเรือน มาสิงห์ (2548, หน้า 5) กล่าวถึงความหมายของการจัดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมประจำวันแบบแบ่งเวลา หมายถึง การจัดกิจกรรมหลักในกิจกรรมประจำวัน ได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริม ประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ – เสรี กิจกรรมกลางแจ้ง และเกมการศึกษา ตามตารางกิจกรรมประจำวันที่กำหนดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมไว้ในตารางกิจกรรมประจำวัน โดยยึดเนื้อหาและแนวคิด 9 ข้อ คือ ตัวเรา ครอบครัว โรงเรียนของฉัน บุคคลต่างๆ วันสำคัญ ธรรมชาติรอบตัว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การคมนาคมและการสื่อสาร และสิ่งต่างๆ รอบตัว ประสบการณ์สำคัญ 9 ประการ คือ การสื่อสารความคิดที่เป็นการกระทำ การใช้ภาษา การเรียนรู้ทางสังคม การเคลื่อนไหว ดนตรี การจำแนกและการเปรียบเทียบ จำนวน มิติสัมพันธ์ (พื้นที่ / ระยะ) และเวลา

2. การจัดกิจกรรมประจำวันแบบไม่แบ่งเวลา หมายถึง การจัดกิจกรรมหลักในกิจกรรมประจำวัน ได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริม ประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ – เสรี กิจกรรมกลางแจ้ง และเกมการศึกษา โดยหลอมรวมทุกกิจกรรมในกิจกรรมประจำวันให้สัมพันธ์กันในเนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้เดียวกันมาบูรณาการเข้าด้วยกัน โดยยึดเนื้อหาและแนวคิด 9 ข้อ คือ ตัวเรา ครอบครัว โรงเรียนของฉัน บุคคลต่างๆ วันสำคัญ ธรรมชาติรอบตัว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การคมนาคมและการสื่อสาร และสิ่งต่างๆ รอบตัว ประสบการณ์สำคัญ 9 ประการ คือ การสื่อสารความคิดที่เป็นการกระทำ การใช้ภาษา การเรียนรู้ทางสังคม การเคลื่อนไหว ดนตรี การจำแนกและการเปรียบเทียบ จำนวน มิติสัมพันธ์ (พื้นที่ / ระยะ) และเวลา

กล่าวโดยสรุป การจัดกิจกรรมประจำวัน หมายถึง การจัดกิจกรรมทั้งภายในและภายนอก ห้องเรียน โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และได้รับการพัฒนาทั้งทางด้าน ร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจสังคม และด้านสติปัญญา

2.2 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมประจำวัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 14) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเด็กในวัยแรกเกิดถึง 6 ปี จะมีพัฒนาการในด้านต่างๆ เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการทางสติปัญญา พบว่าสมองที่ได้รับการกระตุ้นอย่างเหมาะสม จะเจริญเติบโตถึงร้อยละ 70 – 80 ของผู้ใหญ่ ส่วนพัฒนาการในด้านความรู้และการคิดจะเจริญเติบโตถึงร้อยละ 70 ของผู้ใหญ่ ดังนั้นการจัดประสบการณ์เสริมที่เหมาะสมให้กับเด็กจึงมีความจำเป็น เพื่อกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการ ด้านต่างๆ ให้เด็กได้มีพัฒนาการเจริญเติบโตเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน

ขวัญเรือน มาสิงห์ (2548, หน้า 28) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มีความจำเป็นที่ ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จะต้องมีความรู้และเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กได้ต่อไป

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กนั้น เด็กยังมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ฝึกการทำกิจกรรมตามลำพัง และการรวมกลุ่มเด็ก จึงเป็นการเรียนรู้ จากกันและกัน ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้น่าจะทำให้เกิดความเข้าใจกันได้ดีกว่าการเรียนรู้จากครูเสียอีก เพราะภาษาที่เด็กใช้สื่อสารกันนั้น สามารถสื่อความหมายได้ดีและเหมาะสมกับภาษาของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของเพียเจท์ (Piaget) ที่ว่า การจัดประสบการณ์ตรงโดยให้เด็กมีอิสระในการคิด การแสดงออก และการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกัน จะทำให้เด็กสามารถเข้าใจกันได้เร็วกว่าครูเป็นผู้อธิบายหรือเล่าให้ฟัง

2.3 ขอบข่ายของการจัดกิจกรรมประจำวัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 31-51) ได้นำเสนอกิจกรรมที่ควรจัดสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นประจำทุกวัน ไว้ดังนี้

1. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ เพื่อส่งเสริมให้เกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้จังหวะ และควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้ โดยใช้จังหวะและดนตรีประกอบการเคลื่อนไหว เช่น เสียงเพลง คำคล้องจอง เสียงตบมือ เครื่องเคาะจังหวะและอุปกรณ์อื่นๆ

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ - เสรี

กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) เป็นกิจกรรมที่ช่วยเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ การรับรู้เกี่ยวกับความงามและส่งเสริม กระตุ้นให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกตามความรู้สึกและความสามารถของตนเองโดยใช้ศิลปะ เช่น การวาดภาพ ระบายสี การปั้น การฉีก ตัด ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นๆ ที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติก สร้างสรรค์ การสร้างรูปจากกระดาษปักหมุด ฯลฯ

กิจกรรมเสรีหรือการเล่นตามมุม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุม การเล่น หรือมุมประสบการณ์หรือศูนย์การเรียนรู้ที่จัดไว้ภายในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมร้านค้า มุมบ้าน มุมวิทยาศาสตร์ หรือมุมธรรมชาติศึกษา เป็นต้น มุมต่างๆ เหล่านี้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจ และความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่มย่อย กิจกรรมการเล่นแต่ละประเภทจะสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก

3. กิจกรรมเสริมประสบการณ์

กิจกรรมเสริมประสบการณ์หรือกิจกรรมในวงกลม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กมีโอกาสดึง พุด สังเกต คิด แก้ปัญหา ใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนและเพิ่มพูนทักษะต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์สามารถจัดได้หลายวิธี เช่น การสนทนา อภิปราย การเล่า นิทาน การสาธิต การทดลอง/ปฏิบัติการ การศึกษานอกสถานที่ การเล่นเกมบทบาทสมมติ การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง

4. กิจกรรมกลางแจ้ง

กิจกรรมกลางแจ้งหรือการเล่นกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอก ห้องเรียนไปสู่สนามเด็กเล่นทั้งที่เป็นกลางแจ้งและในร่ม เพื่อให้เด็กได้ออกกำลังเคลื่อนไหวร่างกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดเอาความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ครูควรจัดให้เด็กเล่น เช่น การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นทราย การเล่นน้ำ การเล่นสมมติในบ้านตุ๊กตาหรือบ้านจำลอง การเล่นในมุมช่างไม้ การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา และการเล่นเกมการละเล่น

5. เกมการศึกษา

เกมการศึกษาเป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกระบวนการในการเล่นตามชนิดของประเภทต่างๆ มีเกณฑ์ง่าย ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กสังเกตคิดหาเหตุผลและเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่ระยะ เช่น เกมจับคู่ แยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ โดมิโน ลอตโต ภาพตัดต่อ ต่อตามแบบ ฯลฯ

ทัศนา แก้วพลอย (2544, หน้า 158 - 159) กล่าวว่า การจัดตารางกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัยต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน การจัดตารางกิจกรรมประจำวันต้องเป็นการกำหนดขอบเขตของกิจกรรมอย่างกว้างๆ สำหรับเด็กทั้งห้อง เด็กบางคนอาจจะมีความต้องการเวลาที่แตกต่างจากคนอื่น และ กิจกรรมในแต่ละวันควรจัดหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมที่จัดให้เด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถเลือกทำด้วยตนเองได้อย่างอิสระ ครูไม่ควรบังคับให้เด็กทำพร้อมกัน แต่จะให้เด็กวาดภาพตามความคิดของตนเอง กิจกรรมรายบุคคลนี้ควรจัดให้เด็กมากที่สุดประมาณร้อยละ 75 ส่วน กิจกรรมในกลุ่มเด็ก เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กประมาณ 2 - 6 คน ควรจัดให้เด็กประมาณร้อยละ 15 สุดท้ายเป็นกิจกรรมกลุ่มใหญ่ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กทั้งชั้น ร่วมกันทำ โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำ กิจกรรมนี้ควรจัดประมาณร้อยละ 10 เมื่อเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมได้แล้วก็ควรจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศไม่ให้เกิดเบื่อหน่าย และช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมรอบตัว เด็กจะได้ศึกษาค้นคว้าหาความจริงจากการสำรวจ การสังเกต การทดลอง ได้มากขึ้น ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ต้องจัดให้สมดุลกัน ระหว่างกิจกรรมกลุ่มกับกิจกรรม รายบุคคล กิจกรรมสงบและกิจกรรมที่ต้องใช้กำลังกายกิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดกับกิจกรรมที่สบายผ่อนคลาย เพื่อให้เด็กไม่เบื่อหน่ายและไม่เครียดจนเกินไป และต้องสอดคล้องกับเวลาในการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรม เช่น กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดหรือออกกำลังกาย ได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ควรใช้เวลาประมาณ 15–20 นาที ส่วนกิจกรรมที่ให้เด็กได้อิสระเลือกเสรี ได้แก่ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสรี และ กิจกรรมสร้างสรรค์ จะต้องใช้เวลาประมาณ 30–60 นาที เพราะเด็กจะได้ทำด้วยความสนุกสนาน ส่วนกิจกรรมที่มีกฎเกณฑ์กติกา ได้แก่ เกมการศึกษา ระยะเวลาของ กิจกรรมใช้เวลาประมาณ 25–30 นาที นอกจากนี้ในตารางกิจกรรมแต่ละวันของกิจกรรม ควรมีการประเมินเพื่อดูว่ากิจกรรมที่กำหนดไว้ในวันหนึ่งๆ เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ซึ่งครูควรประเมินในช่วงบ่ายโดยการให้เด็กได้สนทนา พูดคุย ตอบคำถาม บรรยาย อภิปราย เล่าเรื่องต่างๆ ที่เด็กได้เรียนมา เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 11-12) ได้กล่าวถึง หลักการจัดประสบการณ์ หรือแนวทางการจัดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมในรูปบูรณาการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้าน
2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ เพื่อสนองต่อความต้องการและความสามารถในการเรียนรู้ของเด็ก
3. จัดกิจกรรมการเล่นหลากหลาย เพื่อให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่นตามความสนใจ
4. จัดกิจกรรมยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างของเด็กแต่ละคน
5. จัดกิจกรรมที่มีความสมดุล มีทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่ม และครูริเริ่มใช้ทั้งกล้ามเนื้อใหญ่และเล็ก ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีการเคลื่อนไหวและสงบ
6. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และสามารถนำไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้
7. จัดกิจกรรมให้เด็กมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม รักธรรมชาติและรักท้องถิ่น
8. ให้เด็กมีนิสัยรักการทำงาน มีส่วนร่วมในการวางแผน ลงมือปฏิบัติและบอกผลการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองและผู้อื่นได้
9. จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้มีมุมเล่น หรือมุมประสบการณ์ ให้เด็กมีโอกาสเล่นร่วมกับผู้อื่น

10. จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้มีความอบอุ่นเป็นกันเอง เน้นให้เด็กมีความสุขใน การร่วมกิจกรรม

11. จัดกิจกรรมให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ ฝึกประสาทสัมผัส ระหว่างมือกับตา ให้เด็กได้มีโอกาสช่วยเหลือตนเอง เลือกทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ และความสามารถของเด็ก และควรมีอุปกรณ์ให้เด็กสังเกต สัมผัส สำนวจ ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง

12. การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยควรมีหลักการที่ควรยึดถือ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับ ครู ผู้ดูแลเด็กดังนี้

12.1 ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ควรเน้นเรื่องที่คุณเรียนสนใจ และเป็นเรื่อง ที่ใกล้ตัว เพื่อให้การจัดประสบการณ์บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กเลือก ทำ กิจกรรมด้วยตนเอง ทั้งกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม

12.2 สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก เด็กจะมีความสามารถแตกต่างกัน ไม่เท่าเทียมกัน การจัดประสบการณ์จึงต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับเด็ก และประสบการณ์ที่จัด ขึ้นควรเปิดกว้างเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำตามความสามารถของตนเอง

12.3 สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก เด็กปฐมวัยมีความต้องการ พื้นฐานด้านต่างๆ ดังนี้

1) ความต้องการอาหาร เด็กในวัยนี้จะชุกชนมีการเคลื่อนไหว ร่างกายอยู่ตลอดเวลา เด็กจึงใช้พลังงานมากในวันหนึ่งๆ ทำให้เด็กเหนื่อยและหิว เด็กจึงควร ได้รับประทานอาหารในระหว่างที่อยู่ในโรงเรียนประมาณ 3 มื้อ เพื่อให้ร่างกายได้รับอาหารอย่าง เพียงพอ และเกิดความสมดุลกับพลังงานที่เสียไป

2) ความต้องการการเล่น เด็กโปรดปรานกิจกรรมการเล่นมากที่สุด เพราะการเล่น จะช่วยให้เด็กสนุกสนานเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความเครียด การเล่นทำให้ เด็กเกิด การเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว แต่ความสนใจการเล่นของเด็กในวัยนี้ยังไม่คงที่ เปลี่ยนแปลงการเล่น วิธีเล่น และอุปกรณ์ในการเล่นอยู่เสมอ การจัดช่วงเวลาในการเล่นให้กับเด็กจึงต้องมีความ เหมาะสม ควรจัดกิจกรรมการเล่นครั้งละไม่เกิน 10 - 15 นาที หรือไม่เกิน 20 นาที

3) ความต้องการการพักผ่อน วันหนึ่งๆ เด็กปฐมวัยควรมีการ พักผ่อนประมาณ 10 – 12 ชั่วโมง ซึ่งจะรวมการนอนกลางวันด้วย เพื่อความสมดุลกับการเล่นที่ เด็กต้องเสียพลังงานไปมาก ควรจัดให้เด็กพักผ่อนหลังจากรับประทานอาหารกลางวันประมาณ วันละ 2 ชั่วโมง หากเด็กบางคนไม่ยอมนอนพักผ่อนก็ไม่ใช่ไร แต่ให้เด็กนอนนิ่งๆ โดยไม่ รบกวนผู้อื่น เพราะการพักผ่อนย่อมเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ร่างของเด็กเจริญเติบโต

4) สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น การจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก ปฐมวัย ควรให้ สอดคล้องกับสภาพในแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็ก เด็กจะเรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ ให้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

จำเป็นต้องมีสื่อ อุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งสื่อต่างๆ เหล่านี้ควรเป็นสื่อที่หาได้จากท้องถิ่นหรือเป็นสิ่งที่ผลิตขึ้นจากวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่นนั้นจะเป็นการดี

5) ให้เด็กได้เรียนรู้หลายทักษะจากประสบการณ์โดยประสบการณ์หนึ่ง เช่น การจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร เด็กจะได้เรียนรู้ทักษะการสังเกต การเปรียบเทียบ การนับ การสื่อความหมาย การใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เป็นต้น

ประพันธ์ ทองสีด้า (2546, หน้า 20) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมประจำวันในการดูแลเด็ก ซึ่งผู้ดูแลเด็กควรจัดช่วงเวลาให้เด็กได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ประจำวันโดยมีแนวทางในการจัด ดังนี้

1. 07.30 – 08.20 น. รับเด็กเป็นรายบุคคล
2. 08.20 – 08.40 น. เคารพธงชาติและสวดมนต์
3. 08.40 – 08.55 น. ตรวจสุขภาพ
4. 08.55 – 09.15 น. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
5. 09.15 – 10.00 น. กิจกรรมกลุ่มใหญ่
6. กิจกรรมกลุ่มย่อย
7. 10.00 – 10.20 น. พัก (อาหารว่าง)
8. 10.20 – 11.00 น. กิจกรรมสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม
9. 11.00 – 11.30 น. กิจกรรมกลางแจ้ง
10. 11.30 – 12.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
11. 12.00 – 14.00 น. นอนพักผ่อน
12. 14.00 – 14.20 น. ตื่นนอน ทำความสะอาดร่างกาย
13. 14.20 – 14.40 น. พัก (อาหารว่าง)
14. 14.40 – 15.00 น. สรุปบททวน สนทนา
15. เตรียมตัวกลับบ้าน

กิจกรรมประจำวันนี้สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

ขวัญเรือน มาสิงห์ (2548, หน้า 34-35) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย จะต้องคำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ โดยจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจของเด็ก และความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะกระบวนการต่างๆ ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า และเปิดโอกาสให้เด็ก ได้เป็นผู้ริเริ่มกิจกรรม หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนลงมือปฏิบัติและบอกเล่าผลของการปฏิบัติกิจกรรม โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุน หรือคอยอำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกันไปพร้อมๆ กับเด็ก การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจะเป็นแบบบูรณาการในกิจกรรมประจำวัน ซึ่งจัดเป็นหน่วยการสอนที่สามารถสร้างให้ได้เด็กเรียนรู้ตามความสนใจ ยึดเด็กเป็นสำคัญ โดยนำกิจกรรมเคลื่อนไหว กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ – เสรี กิจกรรมกลางแจ้ง และเกมการศึกษา มาจัดลงในตารางกิจกรรม

ประจำวัน เรียกว่า กิจกรรมประจำวันแบบแบ่งเวลา ซึ่งจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กเกิดการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ – จิตใจ สังคม และด้านสติปัญญาเต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน สำหรับกิจกรรมที่ควรจัดสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นประจำทุกวัน

สรุปได้ว่าขอบข่ายการจัดประสบการณ์ในกิจกรรมประจำวัน ได้แก่ 1) จัดกิจกรรมประจำวันตามตารางที่ศูนย์กำหนด เช่น เคารพธงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ กิจกรรมเข้าจังหวะอาหารกลางวัน พักผ่อน 2) การใช้สื่อในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก เช่น หุ่นมือ หนังสือ นิทาน ดินน้ำมัน สีน้ำ สีเทียน 3) การจัดกิจกรรมให้เล่น ตามมุมกิจกรรมต่างๆ เช่น มุมบ้าน มุมนิทานมุมตุ๊กตา มุมศิลปะ 4) การดูแลเอาใจใส่ให้เด็กเล่นอย่างถูกวิธีและปลอดภัย 5) การดูแลสุขภาพเด็กเช่น ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง จัดให้ได้รับการฉีดวัคซีนตามกำหนด และ 6) การขอความร่วมมือผู้ปกครองเด็กในการแก้ไขเด็กที่มีพัฒนาการต่ำ

3. การจัดอาหารสำหรับเด็ก

3.1 ความหมายของการจัดอาหารสำหรับเด็ก

อ่ำไพพรรณ ปัญญาโรจน์ (2542, หน้า 19) กล่าวว่า การจัดอาหารสำหรับเด็ก หมายถึง การจัดอาหารที่ได้สัดส่วนและมีมาตรฐาน ต้องมีปริมาณของสารอาหารพวก โปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน แร่ธาตุ วิตามิน และน้ำครบถ้วน ตามความต้องการของเด็ก เพื่อให้อวัยวะทุกส่วนของร่างกายให้เจริญเติบโตอย่างปกติ โดยเฉพาะสมองของเด็กวัยทารก และเด็กวัยเรียนจะเจริญมากกว่าอวัยวะส่วนอื่น โดยอัตราส่วนของอาหารที่สำคัญที่จะขาดไม่ได้ คือ สารอาหารโปรตีนจากนม ไข่ และเนื้อสัตว์ ร่างกายของเด็กต้องการอาหารครบ 5 หมู่

วีราภรณ์ พุทธรังษี (2547, หน้า 17) กล่าวว่า การจัดอาหารสำหรับเด็ก หมายถึง การจัดเตรียมอาหารสำหรับเด็กอนุบาล โดยคำนึงถึงหลักโภชนาการ ความต้องการของเด็ก และสามารถจัดอาหารให้เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพตามที่ร่างกายเด็กต้องการ

รวีวรรณ แก้วใจ (2550, หน้า 5) กล่าวว่า การจัดอาหารเพื่อโภชนาการ หมายถึง การจัดอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ มีสารอาหารครบ 5 หมู่ เพื่อเสริมสร้างให้ร่างกายแข็งแรงและสมบูรณ์

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดอาหารสำหรับเด็ก หมายถึง การจัดเตรียมอาหารสำหรับเด็ก โดยคำนึงถึงหลักโภชนาการ ความต้องการของเด็ก เพื่อให้อวัยวะทุกส่วนของร่างกายให้เจริญเติบโตอย่างปกติ โดยเฉพาะสมองของเด็กจะเจริญมากกว่าอวัยวะส่วนอื่น และสามารถจัดอาหารให้เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพตามที่ร่างกายเด็กต้องการ

3.2 ความสำคัญของการจัดอาหารสำหรับเด็ก

นิดดา หงส์วิวัฒน์ (2545, หน้า 25) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการรับประทานอาหารของเด็ก ดังนี้

1. อาหารตอบสนองทางกาย การเจริญเติบโตทางร่างกายของเด็กนั้น ต้องการอาหารอย่างเพียงพอ พ่อ แม่ จึงต้องรู้จักพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย ให้อาหารที่สอดคล้องกับความเจริญเติบโต เด็กจะสามารถใช้สารอาหารเหล่านี้ มาเสริมสร้างให้ร่างกายเติบโตและแข็งแรงตามวัย

2. อาหารเป็นเรื่องความสุข เด็กสัมผัสกับตนเองได้อย่างมีความสุข ก็คือ การใช้ลิ้นที่สัมผัสอาหารในยามหิว สัมผัสอาหารแปลกและสัมผัสกับอาหารในอ้อมกอดของแม่และพ่อ สัมผัสอาหารด้วยการช่วยเหลือตนเอง ดังนั้น เด็กๆ จึงชอบสำรวจโลก สำรวจสิ่งรอบข้าง ด้วยการเลีย การชิม การกิน นับเป็นวัยพัฒนาการที่มีความสำคัญที่เด็กทุกคนต้องผ่านประสบการณ์อันนี้ ดังนั้นด้วยความอยากรู้เป็นพื้นฐานของเด็กดังกล่าว เราจึงสามารถสร้างให้เด็กรักการกินอาหารได้ง่าย

3. อาหารเป็นเรื่องของกิจกรรม เด็กที่ได้กินอาหารแต่ละมื้อ นมแต่ละครั้ง การสัมผัสที่เกิดจากการให้อาหาร ล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่เด็กชอบ เพราะกิจกรรมในการกินอาหารนั้น ล้วนนำผู้คนมาสู่เด็ก ซึ่งต้องอาศัยการสัมผัสพูดคุย นอกจากได้สัมผัสทางกาย อันนำไปสู่ความสุขทางใจแล้ว ยังเป็นการผ่อนคลายความทุกข์อันเป็นผลที่มาจากความหิวด้วย ชั่วโมงการกินจึงเป็นกิจกรรมที่แท้จริงของเด็ก

4. อาหารเป็นเรื่องของสังคม การกินอาหารเป็นเรื่องของการสังสรรค์โดยตรง เด็กจะมีผู้มาป้อนอาหาร จะมีการละเล่นเล็กๆ น้อยๆ เกิดขึ้น สำหรับเด็กวัย 2 ขวบขึ้นไป การกินอาหารเป็นเรื่องสนุก เด็กอาจได้มีบทบาทในการเสิร์ฟน้ำ โอกาสได้ไปกินอาหารนอกบ้าน หรือแม้แต่ในงานเลี้ยงงานวันเกิด งานทำบุญในสถานที่ต่างๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นกิจกรรมทางสังคมที่ส่งผลถึงตัวเด็ก

5. พัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็ก เมื่อเด็กทำกิจกรรมทางด้านร่างกาย คือ การกินอาหารก็จะส่งผลถึงเรื่องการรับรู้และสติปัญญา ส่งผลต่อกิริยาอาการตลอดจนภาษาพูด ซึ่งเป็นพัฒนาการทางด้านภาษา ตลอดจนอารมณ์ที่เด็กได้แสดงออกจากการกิน

กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2546, หน้า 59) กล่าวว่า เมื่อเด็กอายุมากกว่า 1 ปี จนถึงอายุ 5 ปี จัดอยู่ในกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน โดยเฉพาะในช่วงต้นของวัย เนื่องจากเด็กยังไม่โตพอที่จะเข้าโรงเรียนที่มีผู้ดูแลอย่างถูกต้องและพ่อแม่ต้องไปทำงาน ตลอดจนงานที่จะหาคนดูแลที่ไว้ใจได้ ดังนั้นวิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้ลูกได้อาหารเพียงพอ แม่ควรจะต้องเตรียมอาหารไว้ให้ลูกด้วย ซึ่งคงจะเหมือนกับเด็กวัยอื่นๆ คือ อาหารที่เหมาะสมกับความต้องการของเด็กจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางร่างกาย สมอง และอารมณ์ได้ดี

ประพันธ์ ทองสีด้า, 2546, หน้า 20-21) กล่าวว่า วัยเด็กเป็นวัยที่ต้องได้รับความเอาใจใส่ในเรื่องการให้อาหารมากโดยเฉพาะเด็กวัย 3 – 6 ปี เป็นวัยที่มีความเจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสมองสูง อาหารจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี เพราะเด็กในชนบทส่วนใหญ่ไม่ได้รับการเอาใจใส่ในเรื่องการให้อาหารเสริมเท่าที่ควร จึงทำให้

เป็นโรคขาดสารอาหารกันมาก ซึ่งจะมีผลกระทบกระเทือนถึงความเจริญเติบโตของร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีความต้านทานโรคต่ำ ผู้ดูแลเด็กจึงต้องเอาใจใส่ในเรื่องอาหารของเด็กให้ มาก สำหรับศูนย์ที่เด็กนำอาหารมารับประทานเอง

กรณีการ์ วิจิตรสุคนธ์ (2548, หน้า 29) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการให้อาหารตามวัย ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้เด็กเติบโตอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน และเหมาะสม ในช่วง 3 เดือน -3 ปี จะมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมากโดยเฉพาะสมองพบว่ามีการพัฒนาถึงร้อยละ 80-85 นมแม่อย่างเดียวมีปริมาณไม่เพียงพอกับการเจริญเติบโตของทารกและเด็ก จึงจำเป็นต้องเพิ่มให้อาหารเสริมตามวัย

2. เพื่อเสริมสร้างให้ทารกและเด็กมีภาวะโภชนาการที่ดี และป้องกันการขาดสารอาหาร

3. เป็นการสร้างพฤติกรรมและนิสัยการกินที่ดีของเด็ก พฤติกรรมและนิสัยการกินอาหารที่เหมาะสมในวัยผู้ใหญ่มีพื้นฐานจากการได้รับอาหารอย่างถูกต้องมากตั้งแต่วัยเด็ก

4. เพื่อเสริมระบบการกิน การย่อย การดูดซึม และระบบการขับถ่ายของเด็ก เป็นปกติในระยะแรก เด็กจะขับถ่ายได้ด้วยการกระตุ้นของแล็คโตสในน้ำนม ซึ่งถูกย่อยไม่หมด ผ่านไปในลำไส้ใหญ่ และถูกย่อยต่อโดยแบคทีเรียให้เป็นกรดอ่อนๆ กรดอ่อนๆ นี้จะทำให้ลำไส้เกิดการระคายเคืองเกิดการบีบตัว การให้อาหารเสริมตามวัยควรให้อาหารที่มีกาก เพราะกากที่ดูดซึมและย่อยไม่หมดจะกระตุ้นลำไส้ให้เคลื่อนไหวดูดน้ำเข้าหาตัวและทำให้อุจจาระอ่อนนุ่ม

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าพัฒนาการของเด็กในช่วงก่อนวัยเรียน อยู่ระหว่าง 2 – 5 ขวบ iva การเจริญเติบโตทางร่างกาย ในช่วงนี้ จะช้าลง แต่ก็ยังนับว่าเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วเช่นกัน เป็นการเจริญเติบโตทางน้ำหนักและส่วนสูง การเจริญเติบโตของกล้ามเนื้อมัดใหญ่ เช่น แขน ขา ลำตัว จะดีกว่ากล้ามเนื้อมัดเล็ก เด็กจึงมีความว่องไว ยืน นั่ง เดินได้อย่างคล่องแคล่ว ฟัน น้ำนมก็ขึ้นจนหมด การรักษาฟันให้สะอาดจึงเป็นเรื่องจำเป็น เด็กสามารถช่วยตนเองในการรับประทานอาหาร หัดเด็กให้มีนิสัยในการล้างมือก่อนรับประทานอาหาร กินให้อาหารหลายชนิดขับถ่ายให้เป็นเวลา การรับประทานอาหารของเด็กจึงมีความสำคัญ

3.3 ขอบข่ายของการจัดอาหารสำหรับเด็ก

กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2546, หน้า 59) กล่าวถึง การปฏิบัติในการจัดอาหารให้เด็ก ดังนี้

1. จัดอาหารให้เด็กครบ 5 หมู่ และให้มีความหลากหลายเพื่อให้เด็กได้สารอาหารครบถ้วน และเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย

2. จัดอาหารให้ในปริมาณที่พอเหมาะ และสะดวกแก่การกิน เนื่องจากกระเพาะอาหารของเด็กจะเล็กมากจึงควรแบ่งเป็นมื้ออาหารให้มากขึ้น ขนาดของอาหารควรหั่นให้เล็ก ดัดง่าย

3. การจัดเตรียมอาหารให้เด็ก ควรคำนึงถึงความน่ากิน ทั้งสี กลิ่น รส และคุณค่าของอาหาร เพื่อจูงใจให้เด็กอยากกินอาหาร

4. ไม่ควรวิตกกังวลมากเมื่อเด็กเบื่ออาหาร ควรให้เวลาเด็กในการกินอาหารก่อน ถ้าไม่กินค่อยแยกอาหารชนิดนั้นออกไป เพื่อให้เด็กปรับตัวในการกินอาหารในมื้อต่อไป ซึ่งดีกว่าการบังคับหรือทำโทษ

5. หัดให้เด็กตักอาหารกินด้วยตนเองตลอดจนให้เด็ก ได้ร่วมโต๊ะกินข้าวกับคนในบ้าน จะทำให้เด็กกินอาหารได้มากขึ้น และยังจูงใจให้เด็กลองกินอาหารชนิดใหม่

ประพันธ์ ทองสีด้า, 2546, หน้า 21) กล่าวว่า ผู้ดูแลจะต้องสำรวจว่าอาหารที่เด็กนำมารับประทานนั้นมีคุณค่าครบถ้วนตามความต้องการของเด็กหรือไม่ โดยยึดอาหารหลัก 5 หมู่ ซึ่งสามารถหาได้ในท้องถิ่น ถ้าศูนย์จัดอาหารให้แก่เด็กผู้ดูแลเด็กจะต้องคำนึงถึงคุณค่าของอาหารที่จะให้แก่เด็กในแต่ละวัน ความนิยมในการรับประทานอาหารของเด็ก ต้นทุนการใช้จ่าย ความยากง่ายในการปรุง และการจัดรายการอาหารที่สอดคล้องตามฤดูกาลหรือท้องถิ่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง นอกจากจะให้การสนับสนุนด้านการเงิน ซึ่งเป็นค่าอาหารของเด็กแล้ว ควรจะมาช่วยจัดทำอาหารให้แก่เด็กด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครองได้รับความรู้ในการประกอบอาหาร ที่มีประโยชน์สำหรับบุตรหลานของตนเอง

อบเชย วงศ์ทอง (2546, หน้า 52-53) ได้กล่าวถึง ความจำเป็นของร่างกายเด็กที่มีต่อสารอาหารตามธรรมชาติ ไว้ดังนี้

1. พลังงาน เด็กก่อนวัยเรียนต้องการพลังงานเพื่อการเจริญเติบโต และทำกิจกรรมต่างๆ ปัญหาที่พบก่อนวัยเรียน คือ ได้รับอาหารที่ให้พลังงานไม่เพียงพอ ข้าว แป้ง น้ำตาลและไขมันเป็นแหล่งที่ให้พลังงาน ควรให้เด็กก่อนวัยเรียน ได้กินอาหารพวกนี้เพียงพอ เด็กอายุ 1 – 3 ปี ควรได้พลังงานวันละ 1,200 กิโลแคลอรี เด็กอายุ 4-6 ปี ควรได้รับวันละ 1,450 กิโลแคลอรี

2. โปรตีน ในเด็กก่อนวัยเรียน ต้องการโปรตีน เพื่อสร้างการเจริญเติบโต และยังต้องการเพื่อไปสร้างภูมิคุ้มกันโรคต่างๆด้วย เด็กวัยนี้มีโอกาสรับเชื้อโรคต่างๆมากขึ้น เนื่องจากต้องออกนอกบ้าน ต้องคลุกคลีอยู่กับบุคคลอื่นๆ เด็กก่อนวัยเรียนควรได้โปรตีนที่มีคุณภาพดี คือ มีกรดอะมิโนครบถ้วนและเพียงพอับความต้องการของร่างกาย เด็กอายุ 1-3 ปี ควรจะได้โปรตีนวันละ 1.2 กรัม ต่อน้ำหนัก 1 กก. หรือวันละ 17 กรัม เด็กอายุ 4-6 ปี ควรได้รับวันละ 1.1 กรัมต่อน้ำหนักตัว 1 กก. หรือวันละ 26 กรัมนั่นเอง

3. แคลเซียม เป็นสารอาหารที่มีบทบาท ในการเพิ่มความสูง การเสริมสร้างการเจริญเติบโตของร่างกาย นอกจากโปรตีนแล้ว แคลเซียมเป็นอาหารที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ใน

การเสริมสร้างกระดูกและฟัน ถ้าได้รับแคลเซียมเพียงพอ ร่างกายจะเจริญเติบโตเร็วมาก นอกจากนี้ จะต้องอาศัยสารพวกฟอสฟอรัส วิตามินเอ วิตามินซี วิตามินดี โคลีน แมกนีเซียม และแมงกานีส นมเป็นแหล่งอาหารที่ดีของแคลเซียม แคลเซียมในนมร่างกายสามารถดูดซึมได้ดีที่สุด มากกว่าแคลเซียมที่อยู่ในอาหารอื่นๆ เพราะมีอัตราส่วนของแคลเซียมและฟอสฟอรัสเหมาะสมสำหรับเด็ก 1-10 ปี เป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต มีความต้องการแคลเซียมสูงควรได้รับเท่ากับผู้ใหญ่ถึงวันละ 800 มิลลิกรัม

4. เหล็ก การขาดเหล็ก เป็นปัญหาโภชนาการที่สำคัญของประเทศไทย พบในทุกวัยสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ระยะเวลาที่พบว่าเป็นโรคโลหิตจางมากที่สุด คือ ระยะเวลาหลังจากรกหย่านมแล้วและได้รับอาหารที่มีเหล็กไม่เพียงพอ เด็กในวัยนี้อายุ 1-9 ปี ทั้งชายและหญิงควรได้รับเหล็ก วันละ 10 มิลลิกรัม ซึ่งจะได้จากไข่ เครื่องในสัตว์ต่างๆ และผักใบเขียว

5. วิตามิน เด็กมีความต้องการวิตามินเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ปริมาณที่ต้องการมักเท่ากับหรือต่ำกว่าผู้ใหญ่เล็กน้อย วิตามินที่มีความสำคัญ และมักมีปัญหาเรื่องการขาด ในเด็กวัยนี้ได้แก่ วิตามินเอ เด็กอายุ 1-3 ปี ควรได้รับวิตามินเอวันละ 390 ไมโครกรัม วิตามินเออายุ 4 ปี ควรได้รับ วันละ 400 ไมโครกรัม วิตามินเอ ซึ่งจะได้จากการกินไข่แดง ดับสัตว์ต่างๆ ผักใบเขียว และใบเหลือง

ณัฐศรี สินธุนาวา (2546, หน้า 32) กล่าวว่า อาหารเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยในการสร้างและพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญา การที่เด็กได้รับอาหารดีและมีประโยชน์อย่างเพียงพอ ย่อมทำให้การพัฒนาดังกล่าวเป็นไปได้ยิ่งขึ้น ดังนั้นทางโรงเรียนควรมีแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดอาหารสำหรับเด็กดังต่อไปนี้

1. อาหารกลางวันและอาหารว่างในแต่ละวันควรมีปริมาณเพียงพอและมีคุณค่าตามหลักโภชนาการ
 2. อุปกรณ์ในการรับประทานอาหารจะต้องสะอาดและมีขนาดที่เหมาะสมกับเด็ก
 3. ควรดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดในขณะที่รับประทานอาหาร
 4. ตรวจสอบ สังเกตอาหารที่เด็กนำมาจากบ้านว่ามีสามารถหกรบหรือไม่
 5. แนะนำผู้ปกครองให้จัดอาหารเสริมให้เด็กรับประทาน
 6. จัดกิจกรรมการทำอาหารร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็กบางในบางครั้ง
 7. จัดเก็บอาหารที่เด็กนำมาจากบ้านไว้อย่างมิดชิดจนกว่าจะถึงเวลาอาหาร
 8. อาหารที่เตรียมให้เด็กต้องจัดเตรียมในที่สะอาด ภาชนะที่ใส่ต้องไม่เป็นอันตรายและไม่ควรใช้พลาสติกใส่อาหารร้อน
 9. การปรุงอาหารต้องปรุงให้สุก และรักษาคุณค่าทางอาหาร
- จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าขอบข่ายของการจัดอาหารสำหรับเด็กมีข้อควรปฏิบัติ ดังนี้ 1) จัดอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ เหมาะสมกับวัยของเด็ก 2) ปรุงอาหาร

ให้สุข และรักษาคุณค่าทางอาหาร 3) เก็บรักษาอาหารให้มิดชิดจนก่อนจะถึงเวลาอาหารของเด็ก 4) อุปกรณ์ในการรับประทานอาหารจะต้องสะอาดและเหมาะสมกับเด็ก 5) ควรให้เด็กกินอาหารกลางวันและอาหารว่างในปริมาณที่เพียงพอ 6) ดูแลเด็กขณะรับประทานอาหารอย่างใกล้ชิด และ 7) ฝึกให้เด็กรู้จักเก็บอุปกรณ์ในการรับประทานอาหารด้วยตนเอง

4. การเล่นของเด็ก

4.1 ความหมายของการเล่นของเด็ก

สมบัติ กาญจนกิจ (2540, หน้า 23) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการเล่นของเด็กไว้ว่า การเล่น หมายถึง พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กและเยาวชนแต่ก็ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายการเล่นที่จริงจังซึ่งเป็นการส่งผลให้เกิดพัฒนาการทางกายและจิตใจของผู้เล่น ตลอดจนพฤติกรรมนั้นมีความเกี่ยวข้องกับความต้องการพื้นฐานและความสำคัญในการสร้างคุณค่าทางจิตวิทยา และการอยู่ดีกินดีของมนุษย์

ดนู จีระเดชากุล (2541, หน้า 8) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การเล่น (play) เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมาปรากฏให้เห็นโดยชัดเจน ไม่ว่าจะแสดงออกนั้นจะเป็นการแสดงออกด้านร่างกาย เช่น กริยาท่าทางต่างๆ หรือทางความคิด จากการพูดจาสนทนากัน การเล่นถือว่าเป็นพฤติกรรมที่สำคัญของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยเด็ก เพราะธรรมชาติของเด็กมักต้องการการเคลื่อนไหว หรือการแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการสนองความต้องการพื้นฐาน ซึ่งก็คือความสนุกสนานเพลิดเพลินและความพอใจ การเล่นถือว่ามีส่วนช่วยในการพัฒนาร่างกายและจิตใจของเด็กและเยาวชนให้สมบูรณ์แข็งแรง และส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการด้านการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพอีกด้วย

ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธิ์ (2542, หน้า 2) กล่าวว่า “การเล่น” (Play) หมายถึง กิจกรรมการเคลื่อนไหวของมนุษย์ประเภทหนึ่งที่ได้มีการกำหนดโครงสร้างแน่นอนตายตัว หรืออาจจะมีโครงสร้างแต่เพียงเล็กน้อย การเล่นมีความหมายที่กว้างกว่าเกมหรือกีฬา ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่สลับซับซ้อน

สุวรร กาญจนมยุร (2544, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการเล่นไว้ว่า การเล่น หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดที่ทำให้เกิดความสนุกเพลิดเพลินแก่ตัวผู้เล่น ถ้าเด็กคนใดมีประสบการณ์ในการเล่นมากขึ้น การพัฒนาการต่างๆ ด้านของเด็กคนนั้นก็เพิ่มขึ้นด้วย

นรินทร์ ก้วพานิช. (2550, หน้า 14) กล่าวว่า การเล่น หมายถึง กิจกรรมหรือประสบการณ์ที่เด็กได้รับโดยการเลือกและสมัครใจเองโดยไม่มีกำบัง การเล่นจะเป็นกระบวนการในการพัฒนาเด็กทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ - อารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา นอกจากนี้การเล่นเป็นการเตรียมเด็กเพื่ออนาคต เด็กสามารถผ่อนคลายความเครียด และพักผ่อนได้ด้วยการเล่น

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การเล่นของเด็ก หมายถึง กิจกรรมที่เด็กริเริ่มกระทำเองเพื่อช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความตึงเครียด หรือเพื่อสนองความ

ต้องการในการเรียนรู้ การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม การเตรียมตัวเพื่อปฏิบัติกิจกรรมแบบผู้ใหญ่และการใช้พลังงานส่วนเกิน

4.2 ความสำคัญของการเล่นของเด็ก

พัชรี สวนแก้ว (2545, หน้า 60 – 61) กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นของเด็กไว้ ดังนี้

1. การเล่นของเด็กเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ เจริญเติบโต ช่วยให้เด็กรู้สึกสบาย ร่าเริง แจ่มใส นับว่า เป็นการออกกำลังกายที่ดีอย่างยิ่ง

2. การเล่นช่วยให้เด็กเข้าใจสิ่งอื่นๆ ดีขึ้น ช่วยให้เด็กรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ช่วยให้เด็กรู้จักการแยกแยะความจริงจากความคิดฝันหากเด็กไม่ได้เล่นร่วมกับเพื่อนๆ วัยเดียวกันจะทำให้เด็กเป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มักจะเอาแต่ใจตนเอง แต่หากเด็กได้เล่นร่วมกับเพื่อนๆ เด็กจะรู้จักแบ่งปันสิ่งของซึ่งกันและกัน รู้จักการให้และการรับจากผู้อื่น รวมทั้งรู้จักการร่วมมือร่วมกับเพื่อน นับเป็นการส่งเสริมบุคลิกภาพของเด็กให้ดียิ่งขึ้น

3. การเล่นช่วยให้เด็กรู้จักสร้างมิตรภาพในระหว่างเพื่อนฝูงของเด็ก และยังช่วยให้รู้จักการแก้ปัญหาในการสร้างมิตรภาพซึ่งกันและกัน การเล่นช่วยให้เด็กรู้จักการแพ้ ชนะ รู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกัน รู้จักสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ให้ดียิ่งขึ้น

4. การเล่นจัดเป็นการศึกษาอย่างหนึ่ง การที่เด็กรู้จักสำรวจ และรวบรวมสิ่งต่างๆ ที่ตนเองสนใจเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นความรู้ที่ทำให้รู้จักตนเองว่าชอบสิ่งใด มีความสามารถด้านไหน เพียงใด

5. การเล่นเป็นการระบายอารมณ์และบรรเทาความตึงเครียดในชีวิตประจำวันของเด็ก ช่วยให้เด็กรู้จักการวางแผน และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อีกด้วย

6. การเล่นเป็นการฝึกฝนมารยาท ช่วยให้เด็กรู้จักการกระทำที่ถูกต้องและผิด รู้จักความยุติธรรม รู้แพ้รู้ชนะ รู้จักการให้การรับ รู้จักการซื้อสัตย์ต่อหมู่คณะ รู้จักควบคุมตนเองและฝึกฝนให้ตนเองรู้จักการอดทน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เด็กจะได้รับจากการเล่นกับเพื่อน

ประพันธ์ ทองสีด้า, 2546, หน้า 21) กล่าวว่า การเล่นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิตของเด็ก เพราะนอกจากจะทำให้เด็กสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังทำให้เด็กเจริญเติบโต กล้ามเนื้อทุกส่วนได้เคลื่อนไหว แข็งแรง สมบูรณ์ และประสานสัมพันธ์กัน เช่น ระหว่างกล้ามเนื้อมือและกล้ามเนื้อตานอกจากนั้นยังจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มีความคิดสร้างสรรค์และมีระเบียบวินัย

บันลือ พฤกษ์วัน (2549, หน้า 91) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นของเด็กไว้ดังนี้

1. การเล่นเป็นการฝึกระเบียบวินัยโดยให้รู้จักกติกาการเล่นเป็นภารกิจสำคัญในการเล่นร่วมกันของหมู่เด็ก ๆ นับเป็นการเรียนรู้ที่ดีทางหนึ่ง

2. การเล่นเป็นกลุ่มช่วยให้เรียนรู้ในการสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มเด็กด้วยกัน ยังช่วยให้เด็กรู้จักปรับตัวกันทั่วๆ ไป ยังเรียนรู้วิธีการเล่น และแบบอย่างที่ทำให้คุณค่า ท่วงทีไปด้วย รวมทั้งฝึกความแคล่วคล่องว่องไวของการใช้อวัยวะต่างๆ ได้ดี

3. การเล่นย่อมเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาและท่าทางในการแสดงออกเป็นการพัฒนาไปประสาทมองที่จำเป็นต้องส่งเสริมให้เกิดความสมดุลและการถ่ายโยงความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้อีกด้วย

4. การเล่นเป็นกิจกรรมที่จะใช้ฝึกเพื่อพัฒนาความพร้อมทางการเรียน ตรวจสอบ และแก้ไขปัญหาความพร้อมทางการเรียนไปพร้อมๆ กัน

5. ใช้เป็นสื่อในการแก้ไขความบกพร่องทางความพร้อมทางการเรียน และความพร้อมทางการอ่าน

กัลยาณี อินตะสิน (2550, หน้า 38) กล่าวถึง ความสำคัญของการเล่นไว้ดังต่อไปนี้

1. การเล่นช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการค้นคว้า สำรวจ ทดลอง ได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. การเล่นช่วยให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมเชาวน์ปัญญา

3. การเล่นช่วยให้เด็กเกิดทักษะทางสังคมอันเป็นพื้นฐานที่ช่วยปลูกฝังให้เด็กมีความเป็นผู้นำผู้ตาม รู้จักการสับเปลี่ยน รอคอย รอบคอบ วางแผน เสียสละ ให้อภัยและปรับตัวเข้ากับผู้อื่น มีน้ำใจต่อกัน

4. การเล่นช่วยให้เด็กได้ระบายอารมณ์ ลดความตึงเครียดหรือสับสนทางอารมณ์ ช่วยปรับอารมณ์ของเด็กให้กลับสู่สภาวะปกติได้

5. การเล่นช่วยส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์ขึ้น ทำให้เด็กเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้อย่างคล่องแคล่ว และอวัยวะในร่างกายทำงานประสานสัมพันธ์กันดีขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าการเล่นมีความสำคัญอย่างยิ่งกับพัฒนาการในช่วงวัยเด็ก การเล่นช่วยพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา ดังนั้น การเล่นกับเด็กเป็นสิ่งที่คู่กัน และเด็กควรได้รับความสนุกสนานจากการเล่น

4.3 ขอบข่ายของการเล่นของเด็ก

สุนีย์ เพี้ยชัย (2540, หน้า 136) กล่าวว่า การเล่นของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยการเล่นต่อไปนี้

1. การเล่นโดยการเลียนแบบการทำงานของผู้ใหญ่

2. การเล่นโดยการเลียนแบบการประกอบอาชีพของผู้ใหญ่

3. การเล่นโดยการเลียนแบบวิธีทำอาหารของผู้ใหญ่

4. การเล่นเพื่อความเพลิดเพลินของตนเองตามลำพัง

5. การเล่นโดยมีกติกา

6. การเล่นแข่งขันโดยมีการพนัน

ประพันธ์ ทองสีด้า, 2546, หน้า 21) กล่าวว่า ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ผู้ดูแลเด็กจึงควรใช้การเล่นเป็นสื่อชักจูงให้เด็กสนใจ และอยากทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็ว เด็กจะเล่นทุกอย่างที่พอใจ ผู้ดูแลเด็กจึงต้องคอยดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด คอยแนะนำให้เด็กเล่นอย่างถูกวิธี เด็กจึงจะปลอดภัยและได้รับประโยชน์จากการเล่นมากที่สุด ฉะนั้น ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่ง นอกจากการเล่นในร่มแล้ว ควรจัดให้มีบริเวณสำหรับจัดทำสนามเด็กเล่น และเครื่องเล่นกลางแจ้งสำหรับเด็กในศูนย์ด้วยซึ่งเครื่องเล่นทั้งในร่มและกลางแจ้งนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นเครื่องเล่นที่ต้องซื้อหา แต่เป็นเครื่องเล่นที่จัดทำขึ้นเองโดยใช้วัสดุในท้องถิ่นหรือวัสดุเหลือใช้ โดยขอความร่วมมือจากผู้ปกครองหรือกลุ่มเยาวชน ร่วมกันจัดทำขึ้น

บันลือ พฤกษะวัน (2549, หน้า 92) กล่าวว่า การเล่นของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย

1. การเล่นกลางแจ้ง ซึ่งประกอบด้วยการเล่นกลางแจ้งที่มีบทร้อง
2. การเล่นในร่ม ซึ่งประกอบด้วยการเล่นในร่มที่มีบทร้องและไม่มีบทร้อง
3. การเล่นในร่มหรือกลางแจ้งก็ได้ ซึ่งประกอบด้วยการเล่นที่มีบทร้องและไม่มีบทร้อง

มีบทร้อง

4. การเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่
5. การเล่นบทบาทเลียน
6. การเล่นประเภทเบ็ดเตล็ด
7. การเล่นปริศนาคำทาย

นිරินดิษฐ์ ก้าวพานิช (2550, หน้า 29) กล่าวถึงขอบข่ายการเล่นเกมไว้ดังนี้

1. เกมการเล่นที่เน้นทักษะเกี่ยวกับการนับ คือ กำทาย จู๋นางเข้าห้อง ซ่อนหาดิน น้ำ อากาศ ตีตเม็ดมะขาม เสือกินวัว หมากกินอ้อม หมากเก็บ หมากตะเกียบ อีตีดอ้อเขียนอีตัก

2. เกมการเล่นที่เน้นทักษะเกี่ยวกับการคาดคะเน การกระระยะ คือ ซี่ม้าโยน บอลช่วงรำ ตีตเม็ดมะขาม ดมดอกไม้ ตีลูกล้อ ปิดตาตีหม้อ ปลาหมอดกกระทะ ซ่อนรูป ลิงชิงหลักลูกดิ่ง ลูกหิน เสือข้ามห้วยเดี่ยว เสือข้ามห้วยหมู่ ห่วงยาง หมากกินอ้อม หมากเก็บ หมากตะเกียบหมากอิงัด อีตัก

3. เกมการเล่นที่เน้นทักษะการจำแนกประเภท จำแนกพวก จำแนกเสียง คือ กากฟักไข่ แก้อีตีดนตรี ภูกินหาง ดิน น้ำ อากาศ ดมดอกไม้ ปลาหมอดกกระทะ ไปลิตจับขโมย โพงพาง เสือกินวัว เสือไล่หมู หมูหยอดน้ำมัน อ้ายเข้อ้ายโขง อ้ายโมง เอาเถิด โสภปปีบ

4. เกมการเล่นที่เน้นทักษะการใช้กล้ามเนื้อ การขีดเส้น ลากเส้น วาดรูป การเขียนรูปทรง การสาน ได้แก่ กาฟักไข่ จู๋นางเข้าห้อง จริงจ้ง / หมากกัก ช่วงรำ ดาเขย่ง ตีจับเตย / ดาล่อง น้ำขึ้นน้ำลง นาฬิกาทางมะพร้าว เสียดกถั่ง หมากเก็บ อีตัก

5. เกมการเล่นที่เน้นทักษะการวิ่ง การก้าวกระโดด ได้แก่ การเล่นว่าว กระโดดเชือกคู่ กระโดดเชือกเดี่ยว กระต่ายขาเดียว ชีม้าส่งเมือง เขย่งแก๊งกอย เดินกะลา ดาเขย่ง ตีลูกล่อตีจับ เตย เตะหุ่่น น้ำขึ้นน้ำลง ปลาหมอดกกระทะ

6. เกมการเล่นที่เน้นทักษะทางด้านครอบครัว ได้แก่ กระต่ายขาเดียว ชีม้าโยนบอล ชีม้าส่งเมือง เขย่งแก๊งกอย ชักส้าว เตะหุ่่น ทอดนาฬิกา เดินกะลา โปลิตจับขโมย มะล่อก๊กกักแก๊ก มอญซ่อนผ้า แม่นาคพระโขนง ลิงชิงหลัก วิ่งวู้ / วิ่งเปี้ยว เสือข้ามห้วยเดี่ยว เสือข้ามห้วยหมู่ เสือไล่หมู ห่วงยาง หมูหยอดน้ำมัน อ้ายเข้อ้ายโขง อ้ายโมง เอาเถิด โสภปปีบ

7. เป็นเกมการเล่นที่เน้นการปลูกฝังค่านิยม ทักษะคิดในด้านต่างๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความเสียสละ ความอดทน ความรับผิดชอบ การยอมรับกติกา การรู้แพ้รู้ชนะการให้อภัย เป็นต้น เกมการเล่นของเด็กไทยมักมีคุณค่าตามที่กล่าวมาข้างต้น ตัวอย่างเช่น การเล่นซ่อนหา ผู้เล่นที่ถูกปิดตาในขณะที่คนอื่นวิ่งไปซ่อนนั้นจะต้องปิดตาให้มิด ถ้าไม่มิดถือว่าผิดกติกาจึงต้องอาศัยความซื่อสัตย์ ความมีวินัยในตัวเอง นอกจากนั้นการละเล่นอื่นๆ ที่ฝึกให้มีความซื่อสัตย์อีกหลายอย่าง เช่น อีตัก อีขีดอีเขียน หมากเก็บ เป็นต้น หรือการเล่นชักเย่อ ผู้เล่นของแต่ละฝ่ายจะต้องเตรียมพร้อมใจกันดึงเชือก เพื่อให้เครื่องหมายที่ผูกไว้ตรงกึ่งกลางของเส้นเชือกเข้าไปอยู่ในฝ่ายของตน จึงต้องอาศัยความสามัคคีในหมู่คณะ

8. การเล่นอื่นๆ ที่เน้นความสามัคคี เช่น ตีจับ เตย ปลาหมอดกกระทะ ช่วงรำ ทอดนาฬิกา เสือข้ามห้วย ซ่อนหา เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการเล่นของเด็กมีขอบข่ายดังนี้ 1) จัดให้เด็กเล่นอย่างใช้จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ เช่น การเล่นเป็นพ่อ แม่ ลูก เล่นตำรวจจับขโมย เล่นขายของ เล่นละคร 2) จัดให้เด็กนำวัสดุสิ่งของที่ค้นพบมาสร้างเป็นสิ่งของตามความคิดและแบบฉบับของเด็ก 3) จัดให้เด็กเล่นแบบบันเทิง เช่น การดูโทรทัศน์ ฟังเพลง 4) จัดให้เด็กเล่นเกมคอมพิวเตอร์และเกมอิเล็กทรอนิกส์ 5) จัดให้เด็กเล่นศิลปะ เช่น วาดรูป ระบายสี 6) จัดให้เด็กเล่นออกกำลังกายกลางแจ้ง และ 7) จัดให้เด็กเล่นต่อสู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

วิไล ธนวิวัฒน์ (2540, บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครด้วยการใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการรวบรวมกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา 8 องค์ประกอบ 1) ปรัชญาและนโยบาย 2) การเรียนการสอน 3) การบริหารงาน

กิจการนักเรียน 4) การบริหารงานบุคคล 5) การบริหารธุรกิจการเงิน และ 6) การบริหารงานความสัมพันธ์ชุมชน ผลการดำเนินงานพบว่าประสิทธิผลของโรงเรียนมีการปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ การบริหารอาคารสถานที่ การบริหารงานกิจการนักเรียน การเรียนการสอนการบริหารงานบุคคล ปรัชญาและนโยบายของโรงเรียนและการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน

สุนทร โคตรบรรเทา (2541, หน้า 32 – 33) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวางรากฐานชีวิตในวัยปฐมวัย พบว่า ในการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 0 – 5 ปี รัฐจะต้องแบ่งออกเป็นสองระยะหรือสองช่วงอายุ คือ 0 – 3 ปี ให้ความสำคัญเลี้ยงดูเพื่อให้มีการพัฒนาทางร่างกายที่เหมาะสม และมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง และช่วงอายุ 4 – 5 ปี ให้ความสำคัญพัฒนาทางด้านอารมณ์ ด้านสังคม ซึ่งรวมทั้งด้านภาษา มารยาทสังคมไทย นิสัย คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม ของชาติไทยและด้านสติปัญญา (โดยเฉพาะพื้นฐานและคุณสมบัติทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และการคิดสร้างสรรค์) ในการพัฒนาเด็ก 0 – 5 ปี รัฐต้องให้ความสำคัญแก่บ้านและครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญในการเลี้ยงดูและอบรมเด็ก ส่งเสริมและสนับสนุนสมาชิกทุกคนในครอบครัว ให้มีจิตสำนึกในการดูแลเลี้ยงดูเด็กดังต่อไปนี้ คือ บ้านศูนย์เลี้ยงเด็กชุมชน วัด หรือศาสนสถาน โรงเรียนของเอกชนและโรงเรียนของรัฐ

นภเนตร ธรรมบวร, และอารยา สุขวงศ์ (2541, หน้า 68 – 69) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยต่ำกว่า 3 ขวบ พบว่า สภาพและโครงสร้างของครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยเป็นมาในอดีต กล่าวคือ ในปัจจุบันมีครอบครัวเดี่ยวซึ่งประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก ในปริมาณที่มากขึ้น โดยเฉพาะในสังคมเมืองจะมีครอบครัวขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น ทำให้พ่อแม่จำนวนไม่น้อยเลือกที่จะส่งบุตรของตนไปยังสถานรับเลี้ยงเด็ก เนื่องจากที่บ้านไม่มีผู้ดูแล ดังนั้นคุณภาพและมาตรฐานของสถานรับเลี้ยงเด็กจึงมีความสำคัญมาก ถ้าเด็กได้รับการดูแลในสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีคุณภาพต่ำ โอกาสในการพัฒนาในด้านต่างๆ ของเด็กก็จะลดลงตามไปด้วย สิ่งที่รัฐพึงตระหนักและให้ความสนใจในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยนี้มีดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดหลักสูตร การเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยต่ำกว่า 3 ขวบ มีลักษณะเฉพาะตัวซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กวัยนี้และมีความแตกต่างจากการจัดโปรแกรมการศึกษาสำหรับเด็กวัยอื่น สถานรับเลี้ยงเด็กไม่ใช่เป็นการเปิด รับเลี้ยงเด็กหรือเพียงแค่มุ่งตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายของเด็กเพียงอย่างเดียว แต่ควรเป็นการดูแลส่งเสริมด้านสุขภาพ อารมณ์ และพัฒนาการด้านต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากเด็กวัยนี้สามารถเรียนรู้ทักษะทางสังคม การช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางภาษา และพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง

2. คุณสมบัติของครู หรือผู้ดูแลเด็ก ครูหรือผู้ดูแลเด็กจำเป็นต้องได้รับการเลือกสรรมาเป็นอย่างดี ไม่ใช่การนำเอาใครก็ได้ซึ่งไม่ได้ผ่านการอบรมหรือไม่มีวุฒิทาง

การศึกษาทำหน้าที่เป็นครูหรือผู้ดูแล ทั้งนี้เนื่องจากต้องเป็นผู้ซึ่งเข้าใจพัฒนาการของเด็กวัยนี้เป็นอย่างดี คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก มีทักษะการสังเกต เพราะหลักสูตรของเด็กวัยนี้ในบางครั้งไม่สามารถวางแผนล่วงหน้าได้ ครูจึงจำเป็นต้องค้นหาความสนใจของเด็ก และจัดกิจกรรมเพื่อสนองตอบต่อความสนใจ นอกจากนั้นยังต้องเป็นผู้ที่มีความอดทน รักเด็ก เอื้ออาทร มีความรับผิดชอบ และสามารถตีความภาษาท่าทางของเด็ก รวมถึงอดถึงเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเพราะในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยนี้ ผู้ปกครองกับครูจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

3. การจัดสภาพแวดล้อม สถานรับเลี้ยงเด็กจำเป็นต้องประกอบด้วยพื้นที่ทั้งภายในชั้นเรียนและกลางแจ้ง สำหรับให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ภายในชั้นเรียนควรมีพื้นที่และเครื่องเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์สำหรับให้เด็กได้เคลื่อนไหวกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ เช่น การปีนป่าย การลื่น การลอดอุโมงค์ มีอุปกรณ์เครื่องเล่นสำหรับเด็กๆ เช่น จักรยาน และมีเทปเพลงสำหรับให้เด็กได้เคลื่อนไหวประกอบจังหวะ นอกจากนั้น ควรมีพื้นที่และอุปกรณ์ให้เด็กได้เล่นบทบาทสมมติ เด็กในวัยนี้สนใจที่เล่นเลียนแบบผู้ใหญ่ในสถานที่ที่เด็กคุ้นเคย ดังนั้นอุปกรณ์เครื่องเล่นจำพวกบ้าน เครื่องใช้ในครัว และตุ๊กตาต่างๆ จึงเป็นที่โปรดปรานของเด็กวัยนี้ พื้นที่สงบก็ถือเป็นบริเวณหนึ่งที่สำคัญสำหรับเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสอยู่ตามลำพังกับผู้ใหญ่ อุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับพื้นที่นี้ได้แก่หนังสือนิทานต่างๆ เครื่องเล่นสัมผัส หอมอน หรือโซฟาให้เด็กได้นั่งเล่นและพักผ่อน

สุรารัตน์ แซ่ซี้ (2542, หน้า 51 – 53) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับ การจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่คาดหวังในเรื่องการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน มุ่งพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เด็กมีความพร้อมเพื่อศึกษาต่อไปในระดับประถมศึกษา ครอบนุบาลต้องเป็นผู้ที่ทำให้เด็กมีความพร้อมเพื่อศึกษาไปในระดับประถมศึกษาครอบนุบาลต้องเป็นผู้ที่ทำให้เด็กเกิดความรักและไว้วางใจมากที่สุด สื่อการเรียนการสอนควร มีความปลอดภัย สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเหมาะสมกับเด็กอนุบาล ห้องเรียนมีการระบายอากาศและมีแสงสว่างเพียงพอ ครูต้องแจ้งข่าวสารให้ผู้ปกครองทราบสม่ำเสมอ และมีการเอาใจใส่ความปลอดภัยในการรับ – ส่ง นักเรียน

อรินุชชัย เปี้ยทอง (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตดอนเมือง ผลการวิจัย พบว่า ด้านวิชาการผู้ปกครองคาดหวังให้โรงเรียนจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยเน้นให้เด็กมีมารยาท มีคุณธรรม จริยธรรมดี ส่งเสริมในวิชาคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ เป็นพิเศษ ด้านบุคลากร ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เอาใจใส่เด็กทุกคน ติดต่อและรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครอง พุดจาสุภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม ด้านกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนมีอาหารกลางวันที่ถูกหลักโภชนาการ มีการตรวจสุขภาพประจำปี มีการสร้างภูมิคุ้มกัน

และป้องกันโรคให้แก่นักเรียนสนับสนุนให้มีการเล่นกีฬาเป็นประจำ ด้านอาคารสถานที่จัดสภาพบรรยากาศในโรงเรียนโดยปราศจากเสียงและกลิ่นรบกวน มีห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ และห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษและด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนควรจัดอบรมหลักสูตรอาชีพที่มีในชุมชนและจัดเป็นโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

พระธงชัย ธรรมาม (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา พฤติกรรมการจัดประสบการณ์ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมพัฒนาชุมชน จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า 1) ผู้ดูแลเด็ก โดยรวมและจำแนกตามอายุและประสบการณ์ในการทำงานมี พฤติกรรมการจัดประสบการณ์ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมพัฒนาชุมชน จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมการจัดประสบการณ์ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ดูแลเด็กกับเด็กอยู่ใน ระดับปานกลาง 2) ผู้ดูแลเด็กที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมการจัดประสบการณ์ โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ดูแลเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีพฤติกรรมการจัดประสบการณ์ด้านการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนมากกว่าผู้ดูแลเด็กที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีพฤติกรรมการจัดประสบการณ์ โดยภาพรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมในการจัดประสบการณ์ด้านการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนมากกว่าผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 2 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุนีย์ ดุษฎีพิทักษ์ (2544, หน้า 65 - 67) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการศึกษาระดับปฐมวัย ในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ด้านงบประมาณ คือ กลุ่มประธานองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการบริหารส่วนตำบลเห็นด้วยในการใช้วิธีการวางแผนขอจัดตั้งงบประมาณ และแนวทางที่จะจูงใจชุมชนในท้องถิ่นให้ความร่วมมือสนับสนุนงบประมาณกับองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อจัดการศึกษาระดับปฐมวัย และด้านบุคลากร คือ กลุ่มประธานกรรมการการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการบริหารส่วนตำบลเห็นด้วยในการใช้วิธีการจัดการและดำเนินการในเรื่องความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะได้มาซึ่งอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ความพร้อมด้านการบริหารจัดการ กลุ่มประธานกรรมการ การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการบริหารส่วนตำบลเห็นด้วยในการบริหารจัดการด้านนโยบาย การวางแผน แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ที่จะให้ชุมชนพร้อมที่จะร่วมมือจัดการศึกษาและเข้าร่วมเป็นกรรมการโรงเรียนหรือกรรมการของศูนย์เด็กปฐมวัย หรือกรรมการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมกับคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล

บุญยิ่ง เทศน้อย (2545, บทคัดย่อ) การศึกษาสภาพและความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามทัศนะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัด

นครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า 1) กรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่มีระดับ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือสูงกว่ามัธยมศึกษา มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป มีศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กในความรับผิดชอบ จำนวน 1 ศูนย์ และสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 5 2) สภาพการ ดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทัศนะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัด นครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 3) ความต้องการในการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทัศนะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 4) เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก ตามทัศนะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า กรรมการบริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบลที่มีระดับการศึกษา อายุ จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ องค์การบริหารส่วนตำบล รับผิดชอบ และชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลที่กรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลสังกัดต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี ระดับการดำเนินงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

มานี โชติมา (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการของผู้ปกครองในการจัด การศึกษาของโรงเรียนโชติมา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองมีความ ต้องการในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในเกณฑ์มากทั้งสามด้าน คือ ด้านการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน การจัดบริการนักเรียน และ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง การเปรียบเทียบระดับความต้องการของผู้ปกครองที่ มีต่อการจัดการศึกษา จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ ปรากฏว่า ผู้ปกครองที่มี อายุ อาชีพ และรายได้แตกต่างกัน มีระดับความต้องการในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วน ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีความต้องการในการจัดการศึกษาในด้านการจัด ประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ได้ เหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีความต้องการในข้อนี้ต่ำกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรีและระดับสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนในด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกันทุกข้อ

สิริกุล ฉวีวรรณ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบำรุงปัญญา อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนในด้านวิชาการ ด้านครูผู้สอน ด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านการบริการนักเรียน ด้านความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจ ของผู้ปกครองนักเรียนที่มีสถานภาพต่างกันในระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีความพอใจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีนักเรียนต่างกัน มี ความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล และชั้นประถมศึกษา มีความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสี ลีนภูเขียว (2548, บทคัดย่อ) การศึกษาการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสูงกว่าด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านการจัดประสบการณ์ รองลงมาคือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านการประเมินพัฒนาการ ตามลำดับ ส่วนด้านที่ข้าราชการครูเห็นว่ามีความสามารถปฏิบัติน้อยกว่าด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านสื่อ 2) ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสูงกว่าด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านการจัดประสบการณ์ รองลงมาคือ ด้านสื่อ และด้านการจัดสภาพแวดล้อม ตามลำดับ ส่วนด้านที่ข้าราชการครูเห็นว่ามีความสามารถปฏิบัติงานน้อยกว่าด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านการประเมินพัฒนาการ 3) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมและรายด้านของข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมและรายด้านของข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธนวรรณ ทองอ่อน (2549, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดบริการดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็ก ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดบริการดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็ก เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การดูแลโภชนาการครูดูแลเด็ก การดูแลความปลอดภัย การดูแลสุขภาพ การจัดสภาพแวดล้อม และการจัดกิจกรรม 2) ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดบริการดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็ก ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กสังกัดเทศบาลนครนครปฐม และศูนย์พัฒนาเด็กไม่สังกัดเทศบาลนครนครปฐม พบว่า แตกต่างกันในด้านการจัดสภาพแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะของผู้ปกครองต่อการจัดบริการดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็ก เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ต้องจัดสภาพแวดล้อมรอบๆ ศูนย์พัฒนาเด็กให้ร่มรื่น โปร่งสบาย และสะอาดตา ด้านการจัดกิจกรรม ต้องจัดกิจกรรมที่ให้ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ ด้านการดูแลโภชนาการ จะต้องจัดอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการให้ครบ 5 หมู่ทุกวัน ครูควรที่จะดูแลให้เด็กรับประทานอาหารมากๆ และควรปลูกฝังให้เด็กชอบรับประทานผักและผลไม้ และในแต่ละปีครูและผู้ปกครองอาหารควรมีโอกาสเข้ารับการอบรมด้านโภชนาการอย่างน้อย 1 ครั้ง ด้านการดูแลความปลอดภัย ควรจัดครูเวร ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดในขณะที่เด็กกำลังเล่นเครื่องเล่นสนาม และควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยหน้าประตู

ทางเข้า - ออก ตลอดทั้งวัน ด้านครูดูแลเด็ก ควรวดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดและอยู่กับเด็กด้วยความรัก ความห่วงใย เพื่อให้เด็กเกิดความอบอุ่น คั่นเคย และไว้วางใจ

สุดาวัลย์ ลีลากุล (2551, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้านที่ศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านบริการ เป็นอันดับสุดท้ายและ 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน จำแนกตามภูมิหลังพบว่า 2.1) ผู้ปกครองเพศชายและผู้ปกครองเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความคิดเห็นด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความคิดเห็นด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านบุคลากร ไม่แตกต่างกัน 2.2) ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาของ โรงเรียนอนุบาลเอกชน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความคิดเห็นด้านบุคลากรและด้านบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความคิดเห็นด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน 2.3) ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยความคิดเห็นด้านบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความคิดเห็นด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านการจัดการเรียน การสอน ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนและด้านบริการ ไม่แตกต่างกัน 2.4) ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความคิดเห็นด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความคิดเห็นด้านบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านบริการ ไม่แตกต่างกัน 2.5) ผู้ปกครองที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ทั้งในภาพรวมและในรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 2.6) ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในภาพรวม

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความคิดเห็นด้านบุคลการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ความคิดเห็นด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนและด้านบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความคิดเห็นด้านการจัดการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

บูฟอร์ด (Buford, 1977, p. 5688 A) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนการสอนระดับอนุบาล โดยศึกษาจากผู้ปกครองนักเรียน 219 คนจากสมาคมผู้ปกครองพบว่า 1) เด็กก่อนวัยเรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาโดยใช้โปรแกรมการเรียนการสอนของอนุบาล 2) การสอนหรือการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ควรเป็นการพัฒนาการทางอารมณ์ จิตวิทยาเด็ก ต้องเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

ปีเตอร์ (Peter, 1978, p. 7215 -A) ได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาการของเด็กแรกเริ่มในประเทศเปรู ผลการศึกษาพบว่า การให้การศึกษาแก่เด็กเล็กไม่ค่อยจะได้ผล เนื่องจากหลักสูตรไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูควรรู้จักกลยุทธ์ในการสอนเด็กก็คือ ต้องรู้ธรรมชาติของเด็กวัยนี้ว่าต้องการอะไร จะทำให้การศึกษาของเด็กเล็กจะสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

แวน (Wane, 1984, p.180) ได้ศึกษาเรื่องหลักสูตรและกิจกรรมในโรงเรียนอนุบาล เขตเล็คแลนด์ (Lakeland) นิวยอร์ก ค.ศ. 1963 – 1983 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มและรูปแบบของหลักสูตรโรงเรียนอนุบาล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามครูผู้สอนชั้นอนุบาลทุกคนแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและวิเคราะห์เอกสารของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรส่วนใหญ่จะบันทึกไว้อย่างละเอียด หลักสูตรจะเน้นการศึกษาวิชาการมากขึ้น การทำงานของเด็กที่จัดเป็นกลุ่มลดลง ขณะที่การให้เด็กทำงานเป็นรายบุคคลเพิ่มมากขึ้น การทำงานของเด็กจะเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลมาก เวลาที่ใช้ในการสอนทักษะทางสังคมและพละกายน้อยลง ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน รวมทั้งการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน การสอนของครูเน้นการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา แต่ไม่ได้ใช้แบบฝึกหัดในการจัดการเรียนการสอน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่า มีการนำเอาตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาที่หลากหลายซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปและนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้ 1) การอบรมเลี้ยงดูเด็ก 2) การจัดกิจกรรมประจำวัน 3) การจัดอาหารสำหรับเด็ก และ4) การเล่นของเด็ก